

UNIVERZITA KARLOVA

HUSITSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Bakalářská práce

Odměny a tresty z pohledu školních dětí

Rewards and punishments from the perspektive of school children

Vedoucí práce:

Doc. Mgr. Pavlína Janošová PhD.

Autor práce:

Aneta Bursíková

Praha 2014

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury.

V Praze dne 15.7.2014

.....
Aneta Bursíková

Poděkování

Tímto bych chtěla poděkovat vedoucí práce Doc. Mgr. Pavlíně Janošové PhD. za odborné vedení, spolupráci a ochotu. Dále všem, kteří mi pomohli a umožnili výzkum, tedy ZŠ Kamenka Čelákovice a ZŠ Kunratice, kde mi umožnili sběr dat. Také bych chtěla poděkovat rodičům M. a M. Korecovým a M. a V. Bursíkovým za pomoc při péči a hlídání syna a dcery, a manželovi Markovi za trpělivost a lásku.

Věnování

Bakalářskou práci bych ráda věnovala rodičům za celoživotní starost a péči o mně, za jejich lásku, trpělivost a laskavost.

Anotace

Bakalářská práce „Odměny a tresty z pohledu školních dětí“ pojednává o rizicích odměn a trestů. Popisuje druhy trestu a druhy odměn s jejich kladnými i zápornými vlastnostmi. Praktická část je tvořena výzkumem založeném na dotazníkovém šetření, který vyplňovali respondenti z 5. a 6. tříd ze dvou vybraných základních škol a jedné vybrané volnočasové skupiny. Cílem výzkumu bylo zjistit, jak respondenti přistupují k trestu a odměně, co považují za trest, co za odměnu a jaký jim byl udělen nejhorší trest, jaké měli poté pocity. Kdo je trestán nejčastěji a zda je rozdílnost odpovědí podmíněna genderově.

Klíčová slova

odměna, trest, dítě školního věku, rodinná výchova

Abstract

This thesis "reward and punishment from the perspective of school children" about the risks of rewards and punishments. Describes the kinds of sentence and the types of rewards with their positive and negative qualities. The practical part is made up of research based on a survey which was completed by respondents from 5th and 6th classes from two selected primary schools and one selected leisure group. The aim of the research was to determine how, respondents access the punishment and reward what they consider punishment as a reward for what they have been given the worst punishment after what had feelings. Who is most often punished and that the diversity of responses conditional on gender.

Keywords

reward, punishment, school-age child, family education

Obsah

Úvod	9
Teoretická část	10
1. Rodina	10
1.1. Funkce rodiny	10
2. Výchova	12
2.1. Pojem výchova	12
2.2. Výchovné cíle	13
2.3. Styly výchovy	13
3. Odměna a trest	14
3.1. Vymezení odměny	15
3.1.1. Druhy odměn	16
3.2. Vymezení trestu	16
3.2.1. Druhy trestu	17
3.2.2. Tresty na Jamajce	18
3.2.3. Tresty v USA	19
4. Dítě školního věku	20
4.1. Střední školní věk	21
4.2. Starší školní věk	21
Praktická část	22
5. Cíl a metodologie výzkumu	22
5.1. Cíl výzkumu	22
5.2. Charakteristika zkoumaného vzorku	22
5.3. Metodologie výzkumu	22
5.4. Průběh výzkumu	23

5.5. Formulace hypotéz	23
6. Výsledky výzkumu	24
DISKUZE	53
ZÁVĚR	54
Seznam použité a citované literatury:.....	55
Seznam příloh:	57

Úvod

V bakalářské práci se zabývám tématem odměny a tresty z pohledu školních dětí, které jsem si vybrala na základě seminární práce na stejné téma. Toto téma mě natolik zaujalo, že jsem se rozhodla jím zabývat v bakalářské práci.

Cílem práce je zjistit jak jsou dnešní děti trestány a odměňovány z jejich pohledu. Co považují za trest a co za odměnu. Jaký trest byl pro ně nejhorší a kdo je trestá nebo odměňuje. Dále nás zajímalo, jak se například po udělení nejhoršího trestu cítili. Také nás zajímalo, jestli je rozdíl v odpovědích dán genderově.

Práce je dělená na dvě části, na část teoretickou a na část praktickou. V teoretické části jsme si hned na začátku připomněli, co znamená rodina a základní funkce rodiny. Dále jsme se zabírali výchovou, která s rodinou úzce souvisí, ale také s trestáním a odměňováním. Připomněli jsme si podstatu výchovy a její cíle a styly. Ve třetí kapitole se věnujeme odměnám a trestům. Uvádíme si vymezení odměn a trestů a druhy odměn a trestů. Ke konci třetí kapitoly si poukazujeme na trestání v Jamajce a v USA. Ve čtvrté kapitole se zabýváme dítětem školního věku, resp. dítětem středního a staršího školního věku.

V praktické části jsou výsledky kvantitativního výzkumu, který byl prováděn formou dotazníkového šetření. Žáci dvou základních škol a jedné volnočasové skupiny vyplňovali námi sestavený dotazník. Rozdílnost pohlaví byla vypočítána statisticky významným rozdílem pomocí Chí kvadrátu.

Teoretická část

1. Rodina

„Rodina je nejdůležitější společenská skupina a instituce, která je základním článkem sociální struktury i základní ekonomickou jednotkou a jejímiž hlavními funkcemi jsou reprodukce trvání lidského biologického druhu a výchova, respektive socializace potomstva, ale i přenos kulturních vzorů a zachování kontinuity kulturního vývoje.“¹ Rodina je základním činitelem demografického vývoje, tedy rodinný cyklus vázaný na biologické fáze od narození po smrt. Za dalším základním činitelem demografického vývoje jsou sociální struktury, které tvoří spíše sítě vztahů rodin než jednotlivců. V poslední řadě jsou základním činitelem demografického vývoje ekonomické struktury, tedy rodiny, které plní ekonomickou funkci a jsou hospodařícími domácnostmi a na konec také kulturní struktury, které diferencovaně reprodukuji základní normy, hodnoty a kulturní vzorce společnosti.²

Rodina je pro dítě emočně bližší než škola, a proto je důležitějším zdrojem hodnot a norem. Pokud se nároky rodiny na dítě liší od požadavků školy, tak zpravidla převládnu. Rodiče si sami určují hodnotu školního prospěchu a stanovují, které známky jsou ještě přijatelné. Míra rodičovské tolerance je rozdílná a variabilní, zatímco nároky školy jsou stále stejné. Rodiče svou potřebou chránit vlastní děti mohou negativně ovlivnit spolupráci rodičů a školy.³

1.1. Funkce rodiny

Rodina je pro dítě primární sociální skupinou a patří k hlavním činitelům vývoje dítěte do šesti let. Stará se o jeho tělesný vývoj, o zdraví a je prvním zdrojem uspokojování jeho potřeb.⁴

Pro jedince by měla být rodina především emocionálním zázemím, pilířem bezpečí a jistoty, stimulace podnětů a uznání, místem elementárních zkušeností a základnou pro vstup do společnosti.⁵

Nároky na rodinu vzrůstají a důsledkem je, že své funkce plní nedostatečně. Rodinné prostředí se více stává protipólem veřejného sektoru a význam rodiny je posílen jako útočiště před veřejným světem.⁶

¹ Winkler J., Petrussek M., *Velký sociologický slovník*, Praha: KAROLINUM 1997,

² Havlík R., Kořál J., *Sociologie výchovy a školy*, Praha: PORTÁL 2007, vyd. 2., str. 67

³ Vágnerová M., *Školní poradenská psychologie pro pedagogiky*, Praha: KAROLINUM 2005, str. 26 – 28

⁴ Čáp J., *Psychologie výchovy a školy*, Praha: KAROLINUM 1993,

⁵ Havlík R., Kořál J., *Sociologie výchovy a školy*, Praha: PORTÁL 2007, vyd. 2., str. 68

⁶ Kraus B., *Základy sociální pedagogiky*, Praha: PORTÁL 2008, str. 81

Mezi hlavní sociální funkce rodiny patří:

1. biologická a reprodukční funkce (včetně funkce ochranné),
2. emocionální funkce a tvorba domova,
3. ekonomická funkce,
4. socializační a výchovná funkce

V naší kultuře byla manželská rodina jediný legitimní rámec sexuálních vztahů pouze za předpokladu, že smyslem sexuality je početí potomků. Můžeme spatřovat vážný problém v nedostatečném plnění bioreprodukční funkce. Výrazný pokles porodnosti ve vyspělých zemích vede ke stagnaci populace a začíná se přibližovat k hranici „vymírání“.⁷

Funkce emocionální patří k nejzásadnější a její význam roste. Postupem času se změnil manželský svazek na vztah, který vznikl na vzájemné volbě partnerů, sympatii, přitažlivosti a lásce. Co jej změnilo? Tzv. modernizační procesy, hlavně zeslabení až zmizení reprodukční funkce rodiny, důraz na osobní vztahy, ideje liberalismu a romantismu aj. S emocionální funkcí úzce souvisí tvorba domova. „Nová tvorba práce založená na moderních technologiích a přesun mas obyvatelstva z venkova do měst vyvedly rozhodující pracovní aktivity a výraznou část činností mimopracovní doby mimo rodinu. Oddělily tak výrazně „veřejný a soukromý prostor“.“⁸ Žádná jiná instituce, nežli rodina nedokáže vytvořit tak potřebné citové zázemí, pocit lásky, bezpečí a jistoty. Narůstá počet dětí citově deprivovaných nebo i týraných, což je způsobeno tím, že rodina emocionální funkci plní s obtížemi nebo vůbec neplní, a to z důvodů četných rozvodů, dezintegrace, zaneprázdněnosti aj.⁹

Ekonomická funkce patřila po staletí k nejvýznamnějším. Důležitá byla široká rodina, která byla pro jedince životním prostorem a produkovala statky na různé úrovni nutné pro život a mnohdy i přežití svých členů.¹⁰ „Rodina je chápána jako významný prvek v rozvoji ekonomického systému společnosti. Poruchy této funkce se projevují v hmotném nedostatku rodin, v dnešní době důsledkem nezaměstnanosti nebo zvyšování životních nákladů.“¹¹

Hlavní úlohou socializačně-výchovné funkce v rodině zůstává příprava potomků na vstup do běžného života, ale musíme se pozastavit i nad působením mladší generace na starší, např. manipulace s mobilními telefony, Pc aj. Rodina někdy přesouvá odpovědnost za

⁷ Havlík R., Kořál J., *Sociologie výchovy a školy*, Praha: PORTÁL 2007, vyd. 2., str. 68

⁸ Tamtéž., str. 70 - 71

⁹ Kraus B., *Základy sociální pedagogiky*, Praha: PORTÁL 2008, str. 83

¹⁰ Havlík R., Kořál J., *Sociologie výchovy a školy*, Praha: PORTÁL 2007, vyd. 2., str. 71

¹¹ Kraus B., *Základy sociální pedagogiky*, Praha: PORTÁL 2008, str. 83

výchovu na školy a očekává, že profesionální přístup pedagogů napraví chyby, které jsou způsobeny nevhodným přístupem k výchově dětí.¹²

2. Výchova

„Běžně se výchova chápe jako záměrné působení rodičů, učitelů, vychovatelů a výchovných institucí především na děti a mládež. Rozumí se tím působení záměrné, cílevědomé, směřující k určitému výchovnému cíli – rozvinout v dítěti určité vlastnosti, názory, postoje, hodnotové orientace.“¹³

Dříve se výchova chápala jako jednosměrné působení dospělých na děti, ale v reálném případě se to děje i opačně, tedy děti působí na dospělé. Ovlivňují jejich náladu, názory, chování a postupy ve výchově. „Výchova je proces, v němž se vyvíjejí a formují jak vychovávaní, tak vychovávající, vzájemně se ovlivňují ve společné činnosti, v pedagogické interakci a komunikaci, která je zvláštním případem sociální interakce a komunikace.“¹⁴

2.1. Pojem výchova

Rozvoj jedince je celoživotní proces, který je determinovaný několika faktory. Výchozí determinantou rozvoje jedince je biologická podmíněnost, která je dána genetickou výbavou organismu.¹⁵

Velký význam v průběhu života jedince má prostředí a výchova. Sociální prostředí modifikuje, akceleroje nebo retardoje vývojový proces. Nepůsobí jednosměrně, vztah mezi jedincem a prostředím je vztahem vzájemného působení. Na druhé straně působí na jedince výchova. Společnost se od nepaměti snaží záměrně zasahovat do rozvoje jedince. Toto záměrné snažení se nazývá výchova, která může být intencionální (přímá) - pedagog, vychovatel nebo rodič přímo působí na jedince; nebo funkcionální (nepřímá) – ovlivňování jedince vhodně adaptovaným prostředím.¹⁶

„Historie pedagogiky ukazuje, že výchova jako záměrné, cílevědomé a plánovité působení na rozvoj osobnosti je vždy konkrétní povahy: koná se v určité společnosti, pro určitou společnost a na úrovni této společnosti. Každá výchova vždy byla a je determinována ideály své společnosti a na úrovni této společnosti, její ekonomikou, jejím sociálně politickým hospodářstvím i její kulturou.“ „Mezi výchovou a společností je vždy hluboká vazba: výchova

¹² Kraus B., *Základy sociální pedagogiky*, Praha: PORTÁL 2008, str. 82 - 8

¹³ Čáp J., Mareš J., *Psychologie pro učitele*, Praha: PORTÁL 2001, str. 247

¹⁴ Tamtéž, str. 248

¹⁵ Jůva V., et. Al., *Základy pedagogiky pro doplňující pedagogické studium*, Brno: PAIDO 2001, str. 47

¹⁶ Tamtéž, str. 48

odráží znaky své společnosti a současně připravuje jedince pro další rozvoj této společnosti.“¹⁷

2.2. Výchovné cíle

Výchovný cíl je především kategorií historickou, který se mění se státem, národem a jejich historií, filozofií i kulturou.

Existují dva základní výchovné cíle, a to cíl individuální a sociální. Individuálním výchovným cílem se rozumí pedagogika zaměřená na osobní rozvoj jedince, jeho prospěch a uplatnění. Uvádí je Lock, Rousseau i Spencer. Sociálním cílem se rozumí takové zaměření na jedince, aby se svým působením stal prospěšný společnosti, aby byl schopen kvalitně a odpovědně plnit své sociální role. Dále se sledují cíle obecné, tedy cíle, které jsou společné veškeré výchově a také cíle specifické, to znamená osvojení konkrétních vědomostí a návyků. Cíl materiální neboli informativní a cíl formální neboli formativní tvoří významnou alternativu v zaměření výchovné činnosti.¹⁸

2.3. Styly výchovy

„Termín způsob výchovy, popřípadě výchovný styl, vyčleňuje z vysoce složitého souboru výchovných procesů klíčové momenty: zejména emoční vztahy dospělých a dětí, jejich způsob komunikace, velikost požadavků na dítě, způsob jejich kladení a kontroly. Projevuje se též volbou výchovných prostředků a způsobem reagování dítěte na ně.“¹⁹

Výchova se dělí na tři výchovné styly. Autokratické (autoritativní, dominantní) vedení – vychovatel rozkazuje, trestá a hrozí, málo respektuje přání a potřeby dětí. Poskytuje jim málo samostatnosti a iniciativy. Podle výzkumů Lewina a spol. vede tento styl výchovy děti k vyššímu napětí, podrážděnosti, dominantnosti a agresivitě k ostatním členům rodiny. Děti jsou buď agresivní vůči vedoucímu, nebo naopak závisle přimknou k vedoucímu. Další je slabé vedení (liberální vedení, liberální výchova) – vychovatel děti neřídí nebo řídí málo. Neklade přímé požadavky, pokud nějaký vysloví, tak nekontroluje a nepožaduje plnění. Třetí je sociální integrační (sociálně integrativní a demokratický) styl – vychovatel jde spíše příkladem, nežli by dával tresty a zákazy, udílí méně příkazů a podporuje iniciativu. Se skupinou diskutuje o společné práci. Dává dětem na výběr možnosti mezi několika řešeními problému. Tento způsob vedení má lepší účinky v pracovních výsledcích, v chování a kázni

¹⁷ Jůva V., et. Al., *Základy pedagogiky pro doplňující pedagogické studium*, Brno: PAIDO 2001, str. 47.

¹⁸ Tamtéž, str. 52

¹⁹ Čáp J, Mareš J., *Psychologie pro učitele*, Praha: PORTÁL 2001, str. 303

dětí, ve vztazích k vedoucímu a ostatním dětem a i v rozvoji iniciativy aj. Sociálně integrační styl výchovy se považuje za optimální, ale nezbytné je uvádět i jeho upřesnění.²⁰

3. Odměna a trest

Denně rodiče, pedagogové a vychovatelé používají systém odměn a trestů. Mnoho lidí si výchovu bez nich nedokáže představit, jsou přesvědčeni, že tyto výchovné nástroje zastávají pozitivní úlohu při působení na dítě. Je tomu ovšem tak?

V současné době patří odměny a tresty k nejčastěji využívaným výchovným prostředkům. Pokud se ovšem výchova opírá pouze o odměny a tresty, nebo jen tresty, představuje to zúžení s dalekosáhlými negativními dopady. I přesto mají odměny a tresty zásadní místo ve výchově a je zapotřebí se jimi zabývat i v pedagogické psychologii.²¹

Aplikace odměny a trestu tak, aby byla účinná, je závislá na mnoha okolnostech (posouzení podmínek, které vedly k určitému chování, individuálních zvláštnotech dětí, očekávaných důsledků, aj.).

Trest úzce souvisí s rodinou, dal by se zahrnout do socializační a výchovné funkce. V některých případech jsou tresty nezbytné, ale lepší je od začátku používat systém odměn nežli trestů. Důležité je, aby rodiče, kteří chtějí trestat, vymysleli pro dítě takový trest, který by byl adekvátní a nemíjel se účinkem.²²

Tradiční výchovou se rozumí taková výchova, která se orientuje na odměny a tresty. Uvádí se, že byla teoreticky rozpracována již behaviorismem, ale od poloviny 20. století se stává předmětem kritiky, zejména ze strany Adlerovy individuální psychologie, humanistické psychologie a příbuzných směrů. Mezi nepříznivé následky této výchovy se uvádí, že se dítě orientuje na regulaci zvenčí a snižuje vnitřní motivaci a autoregulaci.²³ „Adlerovi pokračovatelé D. Dinkmeyer a G.D. McKay kladou proti odměnám a trestům *povzbuzení*. To znamená „proces, v němž se soustředíme na úspěch a schopnosti dítěte, abychom v něm vybudovali sebedůvěru a sebeúctu. Povzbuzení dětem pomáhá, aby věřily v sebe a ve své schopnosti.“(Dinkmeyer, McKay, 1996, s. 43)“²⁴

V historickém kontextu se názory na trestání a odměňování měnily. Současné pojetí výchovy je humanisticky orientované a patří mezi ně tendence orientace na rozvíjení pozitivních osobnostních rysů dětí; dále přednost preventivně výchovného působení před

²⁰ Čáp J, Mareš J., *Psychologie pro učitele*, Praha: PORTÁL 2001, str. 303

²¹ Tamtéž, str. 252

²² Matějček Z., *Rodina a děti*, Praha: AVICENUM 1986

²³ Čáp J, Mareš J., *Psychologie pro učitele*, Praha: PORTÁL 2001, str. 257

²⁴ Tamtéž, str. 257

sankcemi; preferování metody podněcování před metodami tlumení; aplikace mírnějších metod trestání a preference odměňování a trestání morální povahy.²⁵

„Situací vyžadujících zásah a potrestání ubývá, když život v rodině a ve škole je dobře uspořádán, probíhá podle rozumných a navyklých tradic a v přívětivém kladném emočním klimatu, bez zbytečného spěchu, nervozity, napětí, a když má dítě upevněnou zkušenost: mají mě rádi, myslí to se mnou dobře, nejsou ke mně nespravedliví. V našich současných podmínkách to znamená do značné míry děti spíše chválit, povzbuzovat a projevovat jim kladné emoce než hledat příležitost k jejich trestání. Závisí to na humánním postoji k dítěti a na celkovém způsobu výchovy.“²⁶

3.1. Vymezení odměny

„Odměna je takové působení (rodičů, učitelů, vychovatelů, ale také sociální skupiny) spojené s určitým chováním či jednáním vychovávaného, které vyjadřuje kladné společenské hodnocení tohoto chování nebo jednání a přináší vychovávanému uspokojení některých jeho potřeb, libost, radost.“²⁷

Odměnou chápeme povzbuzení dítěte při určité činnosti, když jej pochválíme za vykonanou činnost, např. když se batole učí na nočník, povzbuzujeme jej během výkonu a chválíme jej, i když se to nepovede. Můžeme dítě upozornit, aby neudělalo chybu a pak jej pochválit, např. při doučování a opakování diktátu s i, y, upozornit dítě dříve než chybu udělá, aby se zastavilo a zamyslelo, nežli hned opravovat a hubovat.²⁸

Zdá se, že působení odměn je méně problematické než působení trestů, ovšem ani odměny neúčinkují jednoznačně. Záleží na druhu odměny, na vyspělosti nebo nevyspělosti dítěte, na přiměřenosti odměny ke zralosti dítěte, situaci aj. Při častém a nesprávném používání odměn (spíše materiální odměny) si dítě osvojuje nesprávný názor a postoj. Dítě se učí, že plní požadavky, pracuje a pomáhá pro vnější efekt kvůli odměně. Tímto se u dítěte podporuje vnější motivace a ta důležitější vnitřní motivace, v níž se rozvíjí zvědavost, radost z osvojení činnosti a dovednosti, zvládnutí překážek a dosažení cíle, se naopak tlumí. Více než materiální odměny jsou efektivnější odměny emoční, mezi ně patří kladné hodnocení, pochvala a projevení sympatie.²⁹

²⁵ Střelec S., Bakošová Z., *Odměny a tresty ve výchovném působení rodiny*, In Pedagogická orientace 1997, str. 71 – 72.

²⁶ Čáp J., Mareš J., *Psychologie pro učitele*, Praha: PORTÁL 2001, str. 257.

²⁷ Tamtéž, str. 253

²⁸ Matějček Z., *Po dobrém, nebo po zlém?*, Praha: PORTÁL 2007, str. 25 – 31.

²⁹ Čáp J., Mareš J., *Psychologie pro učitele*, Praha: PORTÁL 2001, str. 254.

3.1.1. Druhy odměn

Mezi běžné druhy odměn a trestů se řadí tři okruhy odměn:

- a) emoční – pochvala, úsměv, projev sympatie, kladné hodnocení a kladný emoční vztah,
- b) věcný nebo peněžitý dárek,
- c) umožnění činnosti nebo zážitku, po kterém dítě touží – výlet, návštěva sportovního utkání aj.³⁰

Odměna představuje pro dítě to, co jako odměnu chápe a ne to, co si rodiče či vychovatel vymysleli jako odměnu. Přináší příjemný pocit uspokojení, který by chtěl jedinec zopakovat.³¹

Mezi běžně nejuznávanější způsoby odměňování dítěte z pedagogicko-psychologického hlediska patří jeho akceptace, provázená slovním ohodnocením, tedy pochvalou. Díky tomuto způsobu výchovy má dítě pocit, že je přijímáno a je důležitou součástí rodiny a jeho životní pohody. Odměny spočívající ve výhodách, které si dítě přeje (i dárky a peníze), se používají spíše příležitostně. Vztah něco za něco, který se jeví jako problematický v rodinném soužití, není součástí běžné výchovné praxe. Z výzkumů vyplývá, že rodiče nejčastěji používají odměňování slovním ohodnocením, tedy pochvala, akceptace nebo projev uznání a přijetí dítěte.³²

3.2. Vymezení trestu

„Pedagogové říkají, že trest má vlastně trojí význam. Má napravit škodu, která nějakým špatným chováním vznikla. Za druhé má trest působit, aby se podobné jednání neopakovalo a za třetí, že má trest současně sejmut z viníka pocit viny.“³³ Dalo by se říci, že dítě by při trestu mělo pocítit vinu a po uplynutí trestu i odvinění tedy, že vztah mezi jím a trestajícím je zase v pořádku. Vztít si z toho ponaučení pro další životní situace.

Pod pojmem trest si představí každý něco jiného, např. starší generaci spíše napadne nějaký ten pohlavek, facka nebo něco horšího a naopak té nejmladší zákaz televize³⁴, domácí vězení, pozastavení kapesného a jiné tresty nezahrnující fyzické násilí. Dle toho se tresty mění s měnící se společností a jsou samozřejmě různé u jednotlivých dětí. Pro dítě není trestem to, co si na něj dospělí vymyslí, nýbrž to, co za trest chápe a přijímá, stejné je to i s odměnami.“

³⁰ Čáp J., Mareš J., *Psychologie pro učitele*, Praha: PORTÁL 2001, str. 253.

³¹ Matějček Z., *Po dobrém, nebo po zlém?*, Praha: PORTÁL 2007, 2. vyd., str. 26

³² Střelec S., Bakošová Z., *Odměny a tresty ve výchovném působení rodiny*, In Pedagogická orientace 1997, str. 71 – 72.

³³ Matějček Z., *Rodina a děti*, Praha: AVICENUM 1986

³⁴ Spíš se dnešní generaci vybaví zabavení mobilního telefonu, tabletu či zákaz PC.

Nemá smysl dítěti dávat trest, který nepovažuje za spravedlivý, který jej neponaučí a zároveň z něj nesejme vinu. Rodič při kladení trestu by měl umět ovládat umění odpouštět, pokud dítěti neodpustí po nabytí trestu, tak trest neměl význam ani pro dítě. Rozumět sobě a rozumět dítěti, to je první krok na cestě výchovy.³⁵

Trestem se myslí takové působení rodičů, učitelů, vychovatelů, popřípadě sociální skupiny, které je spojené s určitým chováním, jednáním vychovávaného a vyjadřuje negativní společenské hodnocení tohoto jednání. Přináší jedinci omezení jeho potřeb, nelibost, popřípadě frustraci.³⁶

„Trestání dětí je nejbolavějším místem výchovy. Trestající se nezřídka ztotožňuje s tím, kým byl kdysi trestán. Způsoby a manýry se tak dědí z generace na generaci. Trestá se často v hysterickém vzteku, čímž dochází k degradaci osobnosti, a to jak trestajícího, tak trestaného. Po potrestání prožívají někteří rodiče, ale i učitelé pocity viny, a proto se snaží záhy po trestu odčinit vlastní brutalitu smířlivým smlouváním. Dochází k podvojně vazbě „sladkých trestů“.“³⁷

Pokud přistoupíme k trestu, musí vyznít jako spravedlivé hodnocení činu, jako laskavý a klidný důsledek. Potrestáním nesmí být jedinec urážen a ponižován. Hodně tvrdá výchova nepřispívá k výchově charakteru. „Brutalita plodí vzdor a podlost.“³⁸

Již J.J.Rousseau uváděl formu trestání pod názvem metoda přirozených následků. „Je to takový postup, kdy po nevhodném chování nebo činu následuje něco, co může dítě pochopit jako přirozený a nežádoucí následek tohoto chování nebo činu, a ne jako projev vychovatelovi libovůle.“³⁹

Také J. A. Komenský varuje před neadekvátností trestů a doporučuje opatrnost, moudrost a umírněnost. Trestat se má s láskou. A jedině tehdy, když je někdo zatvrzelý. Nikdy ne však pro neschopnost se učit. Trestat děti za snížené nadání či neúspěch je ve školní práci zločin.⁴⁰

3.2.1. Druhy trestu

Mezi běžné druhy odměn a trestu se řadí tři okruhy trestu:

a) fyzické tresty,

³⁵ Matějček Z., *Po dobrém, nebo po zlém?*, Praha: PORTÁL 2007, 2. vyd.,

³⁶ Čáp J, Mareš J., *Psychologie pro učitele*, Praha: PORTÁL 2001, str. 247.

³⁷ Řáda J. (1996), Tresty ve výchově. *KOMENSKÝ*, roč. 121, č. 3/4, str. 78-79.

³⁸ Tamtéž str. 78-79

³⁹ Čáp J, Mareš J., *Psychologie pro učitele*, Praha: PORTÁL 2001, str. 247.

⁴⁰ Řáda J. (1996), Tresty ve výchově. *KOMENSKÝ*, roč. 121, č. 3/4, str. 78-79.

- b) psychické trestání (projevy negativních emocí, záporný emoční vztah – dospělí se zlobí, křičí, mračí se, vyhrožují, nadávají, nebaví se s dítětem apod.),
- c) zákaz oblíbené činnosti (jít ven, sledování TV, aj.) nebo donucení k neoblíbené činnosti (úklidové práce, opisování dlouhých článků ve škole, aj.).⁴¹

Tradičně jsou pojaty fyzické tresty jako zastrašující a vyvolávající strach, který by měl dovést dítě k nepřekračování nesprávného způsobu chování. Dle výzkumů je patrné, že strach působí jen krátkou dobu. Se strachem prožívá jedinec hlubokou frustraci, ponížení, znehodnocení, ublížení, touhu po pomstě a vztek. Dřív nebo později se tyto emoce projeví v agresivním postoji a násilném chování jedince vůči ostatním, případně přímo v delikventním chování. Fyzické trestání je součástí značné míry agresivity ve společnosti, které může přecházet až do tělesného týrání dítěte.⁴²

Záporný až zavrhuující postoj rodičů, tedy psychické trestání, působí na dítě mnohem destruktivněji než tělesné trestání při kladném vztahu k dítěti. Psychicky trestané děti jsou často labilní, mohou se objevit psychosomatické obtíže a neurózy.

Zákaz oblíbené činnosti či odepření nějakého uspokojení se zdá na první pohled účinným prostředkem, jak potrestat dítě, ale mělo by se jednat uvážlivě, protože např. zákazem činnosti ve sportovním oddílu nebo v zájmovém kroužku se dítě nenaučí správnému trávení volného času. Tento trest může hluboce frustrovat dítě a může mít i nepříznivý vliv na jeho další vývoj.

3.2.2. Tresty na Jamajce

Z článku o výchově dětí v Jamajských rodinách⁴³ vyplulo napovrch, že nejsou na Jamajce dětská práva tolik tolerována jako v USA nebo v Evropě a ochrana dětí je nedostačující.

Výzkum byl prováděn v roce 2006 a pracovalo se se šesti dětskými skupinami – (celkem 60 dětí ve věku 7-12 let) a s osmi skupinami dospělých (celkem 44 rodičů ve věku 24-45 let). Důraz byl kladen na obyvatele vnitřních částí měst, na střední třídu a obyvatele venkovských oblastí.

Výsledky ukázaly, že rodiče věří, že tvrdší tresty podpoří jejich autoritu a tyto tresty jsou běžnější v nižších třídách obyvatelstva. Bylo prokázáno, že změna sociálního statusu mění nároky na vlastní děti a provádění trestů.

⁴¹ Čáp J, Mareš J., *Psychologie pro učitele*, Praha: PORTÁL 2001, str. 253.

⁴² Čáp J, Mareš J., *Psychologie pro učitele*, Praha: PORTÁL 2001, str. 257.

⁴³ Brown J. and JOHNS Sh., *Childrearing and child participation in Jamaican Families*, in International Journal of Early Years Education (March 2008), Vol. 16, No. 1, str. 31-40.

Z výsledků práce s dětskými skupinami je patrné, že děti z vnitřních částí měst jsou trestány častěji za placení účtu za telefon, dlouhodobý pobyt na PC aj., některé děti dokonce uvedly, že byly zbity za to, že si řekly o nějaké peníze. Všechny děti uvedly, že když neposlouchají tak rodiče udělují kruté tresty jako je bití pravítkem či páskem. Děti z venkova poukázaly na časté fyzické strádání, kdy je například rodiče nutili stát dlouhodobě na přímém slunci. Malé děti dokonce zmínily, že jim bití od rodičů nevádí a upřednostňují ho před jinými formami trestu, protože trvá krátce.

Při diskuzi s rodiči se potvrdilo, že své děti přísně trestají a málo s nimi komunikují. Téměř všichni rodiče považují tělesné tresty za oprávněné a přiměřené a také přiznali, že syny trestají více a horšími tresty nežli dívky, ale mají více volnosti, dívky jsou drženi zkrátka. Dále vyšlo najevo, že matky trestají přísněji nežli otcové, a že rodiče žijící na venkově mají přísnější výchovu a horší tresty nežli rodiče žijící ve městě.

Závěrem je uvedeno, že je důležité se zaměřit na prohloubení dialogu mezi rodiči a dětmi.

3.2.3. Tresty v USA

Podíváme se na pohled trestání z USA.⁴⁴ Podle průzkumů byl tělesný trest v roce 2011 stále používaná legální reakce na nekázeň dětí, která zahrnovala jak výprask, tak také tahání za vlasy, kroucení uší aj. tresty. Úmluva o právech dítěte (OSN) tvrdí, že státy mají přijmout veškerá vhodná legislativní, administrativní, sociální a výchovná opatření k tomu, aby bylo dítě ochráněno od všech forem fyzického i psychického násilí.

Z průzkumu z roku 2008 byly analyzovány telefonické průzkumy z let 1975, 1985, 1995 a 2002 vyšlo najevo, že fyzické trestání má klesající tendenci. Bití bez použití předmětu, tedy holou rukou, mezi léty 1975-2002 se snížilo o 18%. Také bití za pomoci nástrojů, předmětů se za dané roky snížilo o 35%. Mezi lety 1985 – 2002 došlo také k poklesu úmyslně popálených dětí a mezi rokem 1995 a 2002 žádný dotazovaný nepotvrdil použití zbraně či nože na své dítě.

Optimistické vyznívání těchto výsledků je však diskutabilní, protože i přesto, že rodiče potvrzují méně časté bití svých dětí, 8 z 10 předškoláků v USA potvrzuje, že je někdy rodiče zbili. I přes absenci jakéhokoliv zákona (v roce 2008, v době vyhodnocování průzkumů) na tuto problematiku však v USA dochází ke snížení počtu týraných a bitých dětí za pomoci zlepšující se prevence, osvěty a informovanosti.

⁴⁴ Zolotor et al., *Corporal Punishment and Physical abuse: Population – based Trends for three – to – 11 year old Children in the United States*, in Child Abuse Review 2011, vol. 200. str. 57-66

4. Dítě školního věku

V této kapitole se budeme zabývat dítětem ve školním věku, respektive ve středním a starším školním věku. Řekneme si něco málo z kognice, která souvisí s tématem práce. Zaměříme se i na emoční vývoj dítěte vztahující se k trestání a usměrňování. Poukážeme si na rizika emočního poškození zapříčiněné nevhodným trestáním a odměňováním.

Dítě nástupem do školy získává novou roli, stává se školákem. Tento nástup ovlivní jeho další rozvoj osobnosti. Škola se stává důležitým místem socializace, dítě získává nové zkušenosti, rozvíjí se jeho dovednosti a schopnosti. Škola předurčuje významným způsobem sociální pozici každého žáka, protože míra úspěšnosti ve škole představuje základ pro budoucí profesní volbu. „Škola je důležitým místem socializace, dítě zde získává nové a leckdy rozdílné zkušenosti, činí tak ve směru požadovaném majoritní společností.“⁴⁵

Mezi rizika emočního poškození, patří nevhodné trestání, zahanbení, ale také subdeprivace a deprivace. Nevhodným trestáním se myslí tresty, které jsou úměrně nepřiměřené k vykonaným činům, nebo když rodič trestá za něco čeho se sám dopouští – př. otec fyzicky trestá syna za opakované lhaní, ale sám se jej dopouští před synem – někdo zazvoní na dveře, otec pošle syna otevřít a říká mu, že kdyby to byl soused, tak ať mu řekne, že není doma. Děti se od narození učí nápodobou, jsou zrcadlem vlastních rodičů, tudíž se výše zmíněný trest jeví jako nevhodný. Dítě nechápe proč je trestáno za něco, co si myslelo, že je běžné. Pociťuje křivdu, strach a úzkost. Dá se porovnat s příslovím „Káže vodu, pije víno.“

Zahanbení v trestu se dá chápat tak, že dítě je potrestáno, ale trestající vypráví příbuzným a známým o přestupku, které dítě provedlo a dítě tento trest považuje už za nepřiměřený. Většinou děti pociťují hanbu, když jsou trestány před kamarády a spolužáky. Dle mého názoru se děti více stydí za fyzický trest, který rodič vykoná před ostatními, třeba dostat na zadek a to již v mladším věku jako předškolní věk či mladší školní věk. Mohou také cítit hanbu a úzkost, když na ně rodiče křičí, urážejí a shazují v afektu.

K zahanbení může vést i používání labellingu (z anglického label = štítek; labelling = označení). Které znamená, že autorita, tedy rodič, učitel nebo vychovatel mohou nevědomky jedince onálepkovat, označit nevhodným slovem – špindíra, ufnukánek, mamánek aj., které mohou být pro jedince ponižující. Pokud jsou vyřčené invektivy přítomny další osoby, mohou

⁴⁵ Vágnerová M., *Vývojová psychologie – dětství, dospělost*, Praha: PORTÁL 2000, str. 148.

se takového označení chytout (například spolužáci ze třídy) a jedinec je zaškatulkován a oštitkován pro něj zahanbujícím způsobem.

Pokud trestající neustále na dítě křičí, shazuje je, uráží, tedy trestá psychicky a i fyzicky, dítě může spadnout až do deprese aniž by si uvědomilo, že je něco špatně. Rodič, který jedná autoritativně, mocensky a nadřazeně, dává důraz na neustálou poslušnost a úctu nemůže vychovat dítě, které je schopno samo uvažovat a samo se rozhodnout.

4.1. Střední školní věk

„Střední školní věk trvá od 8-9 do 11-12 let, tj. do doby, kdy dítě přechází na druhý stupeň školní docházky a začíná dospívat. V průběhu této fáze dochází k mnoha změnám, které jsou podmíněny nejenom sociálně, ale i biologicky. Lze je považovat za přípravu na dobu dospívání.“⁴⁶

Střední školní věk je tedy doba klidu a pohody. Přesněji řečeno mohla by jí být, kdyby nebylo sociálních tlaků, které produkuje škola a někdy i vrstevnická skupina. Je ovšem pravda, že v tomto období není žádný významný mezník, biologický ani sociální. Dítě se plynule rozvíjí ve všech oblastech a začínají se zde – zatím jen na psychické úrovni – vytvářet základy budoucích proměn.⁴⁷

Střední školní věk je dobou příprav na partnerství a rodičovství. Rozvíjí se mužské a ženské role a počátky projevů rodičovského chování.

4.2. Starší školní věk

„Starší školní věk navazuje na období středního školního věku a trvá do ukončení základní školy, to znamená přibližně do 15 let. Toto období bývá označováno jako pubescence.“⁴⁸

Ve starším školním věku je biologický a i sociální mezník. V biologickém je důležitý růst a pohlavní dozrávání. Do sociálního mezníku patří zejména ukončení povinné školní docházky a volba profesního zařazení.

⁴⁶ Vágnerová M., *Vývojová psychologie – dětství, dospělost*, Praha: PORTÁL 2000, str. 148.

⁴⁷ Tamtéž, str. 188.

⁴⁸ Tamtéž, str. 148.

Praktická část

5. Cíl a metodologie výzkumu

5.1. Cíl výzkumu

Cílem výzkumu bylo zjistit, jak školní děti přistupují k trestu a odměně, jestli se jim jeví jako přiměřené či nepřiměřené. Co považují za odměnu a co už za trest. Jaký trest je pro ně nejhorší a zda se nemítí účinkem. Dalším cílem je zjistit, zda školní děti provedly něco, za co pak nebyly potrestány a jak se potom cítily a jaký trest, který jim rodiče udělili, považují za nejhorší. Zaměřili jsme se na rozdílnost odpovědí dle pohlaví. Zajímalo nás, kdo děti více trestá, jestli je to dáno genderově či nikoliv.

5.2. Charakteristika zkoumaného vzorku

Výzkumu se účastnily dvě základní školy a jedna volnočasová skupina, ZŠ Kamenka v Čelákovících a základní škola v Kunraticích. Obě školy projevíly zájem o výsledky výzkumu a vyšly nám se vším vstříc. Jsou to školy otevřené výzkumům v oblasti odměn a trestů, ale i např. šikany.

Data jsme sbírali v 5. a 6. třídách běžné základní školy, celkem jsme navštívili 5 tříd a jednu volnočasovou skupinu. V červnu 2012 jsme navštívili základní školu Kamenka, kde jsme oslovili děti ze tří pátých tříd ($n = 60$, z toho 63,3% chlapci), v listopadu 2012 jsme navštívili základní školu v Kunraticích, kde jsme oslovili děti ze dvou šestých tříd ($n = 41$, z toho 51,2% chlapci) a v prosinci 2012 jsme oslovili děti ve volnočasové skupině ($n = 21$, z toho 9,5% chlapci). Celkový soubor respondentů tedy tvoří ($n = 122$, z toho 50% chlapci) dětí ve věku 10 – 15 let. Nejpočetnější skupinou je soubor dětí ve věku 11 a 12 let ($n = 91$ respondentů), tedy 74,6% z celkového počtu respondentů. Zbýlých 25,4% tvoří děti ve věku 10 a 13-15let.

5.3. Metodologie výzkumu

Výzkum byl proveden za pomoci dotazníku (viz. příloha č.1), který jsme sestavili na základě cílů a hypotéz.

Vyhodnocení dotazníku se provádělo na základě četnosti odpovědí. Odpovědi jsme zařadili do několika okruhů, které nám vyplynuly díky odpovědím. U odpovědí, které byly

hodně různorodé, si uvedeme jen některé příklady. Rozdílnost mezi pohlavím byla ověřována statistickou metodou Chí kvadrát.

5.4. Průběh výzkumu

Výzkum probíhal v červnu, listopadu a v prosinci 2012 vždy jeden den v daném měsíci. Z různých důvodů nebylo možné výzkum sloučit do jednoho měsíce či jen několika dní. Výzkum byl započat v základní škole Kamenka v Čelákovících, poté v polovině listopadu v Kunraticích a jako poslední jsme navštívili volnočasovou skupinu.

Respondenty jsme navštívili osobně v době vyučování. Vyplnění dotazníku trvalo od 30 do 45 minut. Snažili jsme se respondentům dát čas a místo na rozepsání odpovědí. Jako dozor byla v každé třídě přítomna pí. učitelka, která do šetření nijak nezasahovala.

Respondenti byli na úvod seznámeni, za jakým účelem provádíme šetření, proč zrovna oni byli vybráni. Byla jim nabídnuta odměna v podobě dvou pytlíků bonbonů na třídu jako poděkování za účasti na výzkumu.

Respondenty jsme seznámili s tím, že dotazník je anonymní, tudíž jej nemusí podepisovat. Dále jsme je poprosili o vyplnění věku a pohlaví a v neposlední řadě jsme je seznámili s otázkami v dotazníku a požádali o důkladné rozepsání u otázky číslo 2, 5, 8 a 9. Pokud měl nějaký respondent nejasnosti ve formulaci otázky, snažili jsme se o vysvětlení, ale ne nabádání k odpovědi a požádali je o čitelné vyplnění.

Většina respondentů se věnovala jen dotazníku, vyplňovali jej svědomitě a snažili se odpovědět na všechny otázky, ale v každé třídě se našel jedinec či skupinka, které vyplňování nebavilo a nebyli ochotni pomoci ani přes opakované výzvy učitelky či naše prosby. Odpovědi těchto dětí byly znát, ale stále se daly použít, i když na některé otázky z lenosti vůbec neodpověděly, či si špatně přečetly zadání.

5.5. Formulace hypotéz

Hypotéza č. 1: Předpokládáme, že si respondenti budou myslet, že je rodiče spíše víc trestají, než odměňují.

6. Výsledky výzkumu

Tab. 1 – Pohlaví a věk

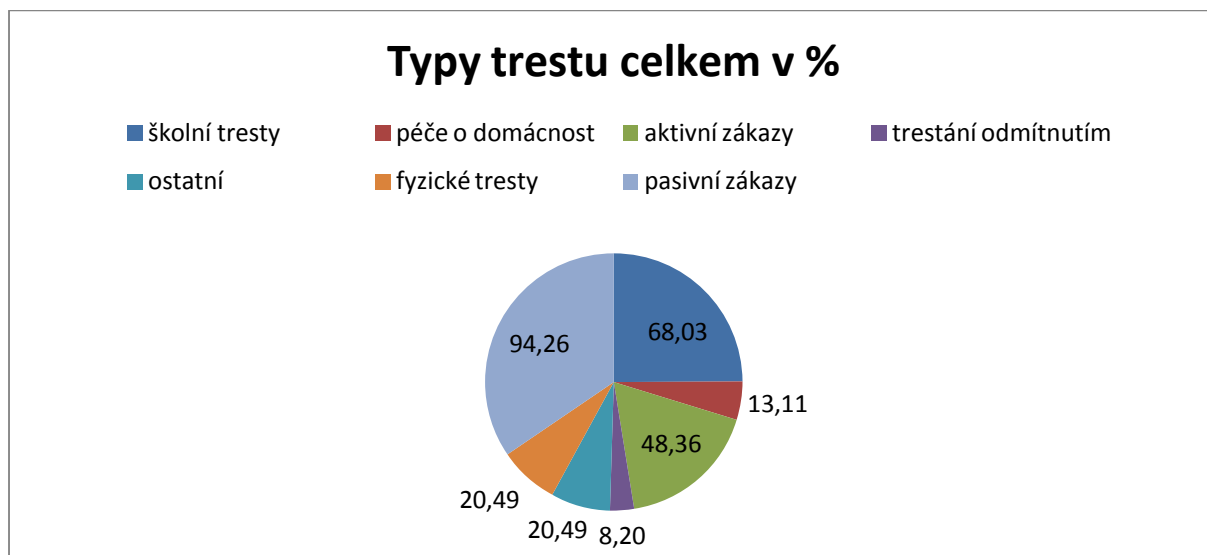
Pohlaví	n	%
chlapců	61	50,00
dívek	61	50,00
Celkem	122	100,00

Tab. 1a – Pohlaví a věk

Věk	n	%
desetiletých	8	6,56
jedenáctiletých	41	33,61
dvanáctiletých	50	40,98
třináctiletých	10	8,20
čtrnáctiletých	8	6,56
patnáctiletých	5	4,10
Celkem	122	100,00

Informace o pohlaví a věku jsme pokládali za důležité, a proto jsme se na ně ptali již v první otázce, ne v hlavičce dotazníku. Nejpočetnější skupinu tvoří respondenti ve věku 10 až 12 let, tedy 81,15% z celého souboru respondentů.

Graf 1 – Co si představíš pod trestem? Vypiš vše, co tě napadne.

Tab. 2 - Co si představíš pod trestem? Vypiš vše, co tě napadne.

	Celkem		chlapci		dívky	
Typy trestu	n	%	n	%	n	%
školní tresty	83	68,03	47	77,05	36	59,01
péče o domácnost	16	13,11	2	3,28	14	22,95
aktivní zákazy	59	48,36	29	47,54	30	49,18
trestání odmítnutím	10	8,20	1	1,64	9	14,75
ostatní	25	20,49	11	18,03	14	22,95
fyzické tresty	25	20,49	11	18,03	14	22,95
pasivní zákazy	115	94,26	44	72,13	71	116,38

Tab. 2a - Co si představíš pod trestem? Vypiš vše, co tě napadne. – Statisticky významné rozdíly mezi pohlavím.

Typy trestu	χ^2	Stat. výz. rozdíl
školní tresty	7,698	1% hladina významnosti
péče o domácnost	6,589	5% hladina významnosti
aktivní zákazy	0,918	-
trestání odmítnutím	4,719	5% hladina významnosti
ostatní	0,002	-
fyzické tresty	0,002	-
pasivní zákazy	1,994	-

Ve druhé otázce nás zajímalo, co si respondenti představí a vybaví, když se jim řekne slovo trest, chtěli jsme, aby se co nejvíce rozepsali. Tím nám vznikla škála trestů, které jsme si rozdělili do 7 skupin (viz. graf 1 a tab. 2), školní tresty, péče o domácnost, aktivní zákazy, pasivní zákazy, trestání odmítnutím, fyzické tresty a ostatní.

Mezi školní tresty (68,03%) patřili nejčastější odpovědi: zůstat po škole, dostat poznámku, dostat napomenutí třídního učitele, dostat ředitelskou důtku a opisování školního řádu. Rozdíl mezi chlapci a dívkami, kteří uvedli tuto odpověď, byl zanedbatelný

Kategorii péči o domácnost jsme zařadili díky dívkám, které ji 7x častěji uvedly nežli chlapci a statisticky významný rozdíl vyšel na 1% hl. významnosti (viz tab. 2a). Mezi nejčastější odpovědi mezi dívkami bylo umývat nádobí a uklízet. Mezi chlapci vytrít podlahu a uklidit si stůl.

Respondenti jako zákaz aktivní volnočasové činnosti (48,36%) nejčastěji uváděli zákaz jít ven, zákaz jít ke kamarádovi a zákaz čehokoliv, co mám rád. Dívky odpovídaly téměř stejně jako chlapci. Mezi zákazy pasivních volnočasových činností (94,26%) uváděli

respondenti nejčastěji zákaz PC, dále zákaz TV a zákaz používání mobilního telefonu. Rozdíl mezi chlapci a dívkami je téměř dvojnásobný.

Ve skupině trestání odmítnutím (8,20%) se nejčastěji u dívek objevovaly odpovědi: rodiče se mnou nemluví, jít do kouta a jít za dveře. Dívky tedy zvolily 8x častěji tuto odpověď nežli chlapci.

Do kategorie ostatní (20,49%) jsme zařadili jako nejčastější odpovědi: naštvaný rodič, vězení a dostat vynadáno. Tyto odpovědi volili chlapci a dívky téměř shodně.

V poslední kategorii, která se zabývá fyzickými tresty (20,49%), si uvedeme dvě nejčastější odpovědi, a to dostat výprask a dostat pohlavek. Dívky volily tuto odpověď nepatrně častěji nežli chlapci.

Proměnou mezi chlapci a dívkami (tab. 2a) jsme si vypočítali χ^2 kvadrátem (X^2).

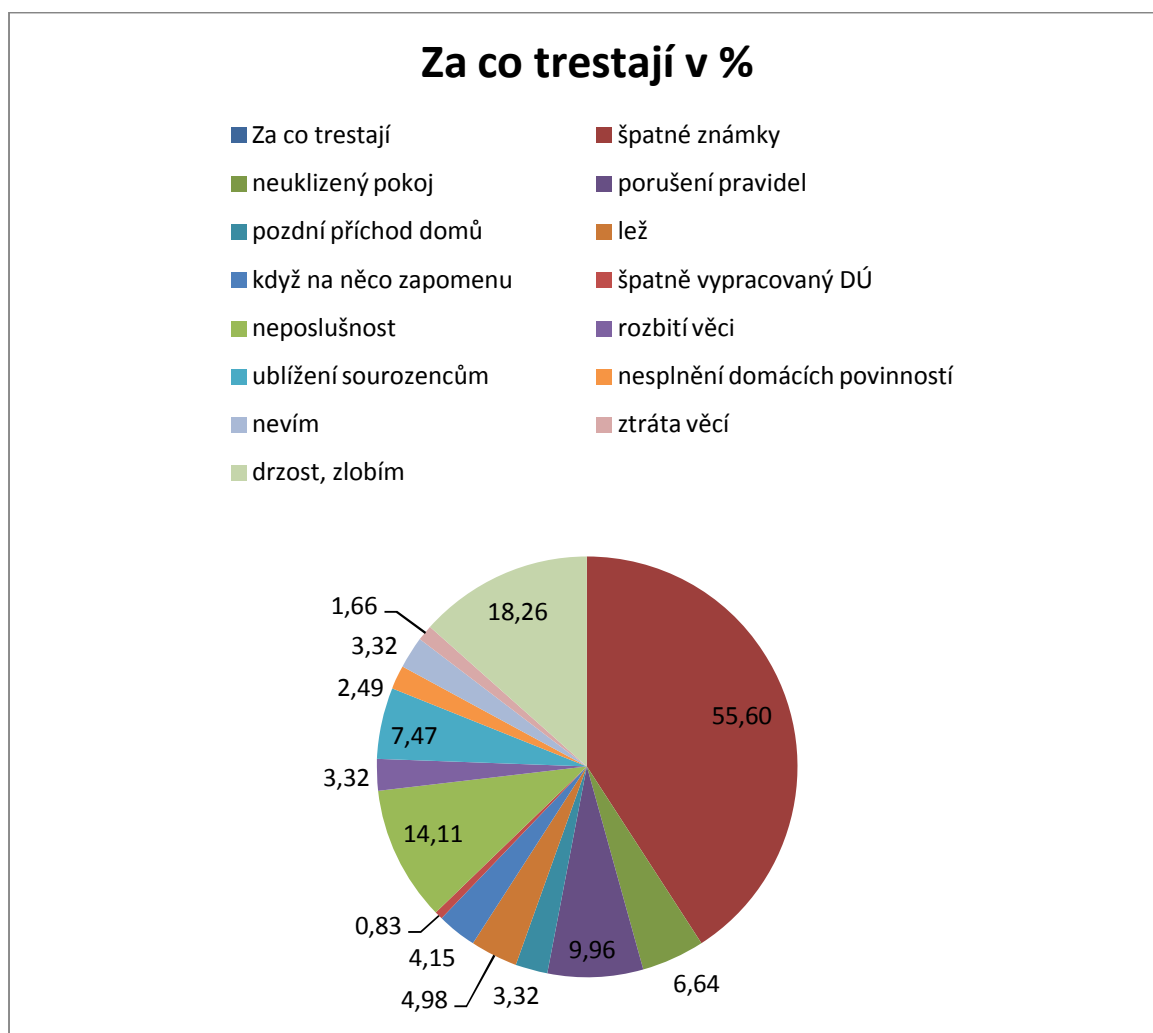
Tab. 3 – Za co Tě rodiče nejvíce trestají?

Za co trestají	Celkem		Chlapci		Dívky	
	n	%	n	%	n	%
špatné známky	67	55,60	41	67,21	26	42,62
neuklizený pokoj	8	6,64	1	1,64	7	11,48
porušení pravidel	12	9,96	8	13,11	4	6,56
pozdní příchod domů	4	3,32	2	3,28	2	3,28
lež	6	4,98	1	1,64	5	8,20
když na něco zapomenu	5	4,15	3	4,92	2	3,28
špatně vypracovaný DÚ	1	0,83	0	0,00	1	1,64
neposlušnost	17	14,11	8	13,11	9	14,75
rozbití věci	4	3,32	3	4,92	1	1,64
ublížení sourozencům	9	7,47	4	6,56	5	8,20
nesplnění domácích povinností	3	2,49	3	4,92	0	0,00
nevím	4	3,32	1	1,64	3	4,92
ztráta věcí	2	1,66	1	1,64	1	1,64
drzost, zlobím	22	18,26	13	21,31	9	14,75

Tab. 3a – Za co Tě rodiče nejvíce trestají? – Statisticky významné rozdíly mezi pohlavím.

Za co tě trestají	χ^2	Stat. význ. rozdíl
špatné známky	2,189	-
neuklizený pokoj	5,811	5% hladina významnosti
porušení pravidel	0,802	-
pozdní příchod domů	0,03	-
lež	3,548	na hranici významnosti
když na něco zapomenu	0,068	-
špatně vypracovaný DÚ	1,194	-
neposlušnost	0,397	-
rozbití věci	0,748	-
ublížení sourozencům	0,37	-
nesplnění domácích povinností	2,575	-
nevím	1,415	-
ztráta věcí	0,015	-
drzost, zlobím	1,323	-

Graf 2 – za co Tě rodiče nejvíce trestají?

Tab. 3b – Proč myslíš, že to tak je? – odpovědi dívek

"Je to proto, abych si uvědomila, jak mě mají rádi a aby se to vícekrát nestalo."
"Rodiče nechtějí, abych v dospělosti lhala."
"Protože jsem se špatně učila."
"Protože zlobím."
"Protože často zapomínám a rodičům to leze na nervy."
"Protože odsekávání a odmlouvání je nevychovanost."
"Abych měla lepší známky."
"Abych byla spravedlivá a poctivá."
"Rodiče musejí potrestat toho, kdo to udělal, aby si příště vzal respekt, že se to nedělá."
"Mají o mě strach, abych byla pořádná a dostala se na dobrou školu."
"Ztracení něčeho, prostě něco stojí."
"Jsou smutní, že mám špatnou náladu."
"Chtějí, abych měla dobrou práci." - odpověděly dvě dívky
"Neměla bych se hádat se sourozenci."
"Táta chce, abych se chovala líp."
"Rodiče netrestají, jen nadávají." – odpověděly tři dívky
"Když něco provedu, tak si naši se mnou spíš o tom promluví." - odpověděly dvě dívky
"Rodiče nemají důvod mě trestat." - odpovědělo pět dívek
"Neučím se." – odpověděly dvě dívky
"Protože chtějí, abych se učila dobře."
"Protože mě nechápou."
"Záleží jim na mé budoucnosti a vzdělání."
"Protože chtějí, abych měla v životě práci a aby se mi dařilo."
Čtyřicet dívek neodpovědělo.

Tab. 3c - Proč myslíš, že to tak je? – odpovědi chlapců

"Protože chtějí, abych měl dobré známky a vzdělání."
"Protože bych to neměl dělat."
"Protože nechtějí, abych byl hloupý."
"Abych se zlepšil ve škole a více se učil."
"Protože se začtu a pak si nehlídám čas."
"Protože mě mají rádi, tak se snaží, abych měl lepší známky."
"Nikdy jsem nepřemýšlel nad tím proč to tak je."
"Protože se to nedělá."
"Protože se nemá lhát."
"Nejsou rádi, když si ničím oči."
"Protože se špatně učím."
"Protože to není zdravé."
"Proto, abych se naučil chodit přesně."
"...abych byl slušný." – odpověděli dva chlapci
"Nerad se učím, tak mě k tomu donutí."
"...abych se více učil."
"Je to tak, protože jim na mě záleží a chtějí, abych měl dobré známky."
"Máma nechce, abych měl špatnou práci a táta, abych se choval jako špindíra."
"Protože si nedokážu udržet pořádek."
"Abych byl chytrější a hodnější." - odpověděli dva chlapci
"Rodiče si myslí, že jsem se neučil."
"Protože to se mnou myslí dobře." - odpověděli dva chlapci
"Abych byl chytrý a vzdělaný." – odpověděli čtyři chlapci
"Protože zapomínám."
Dvaatřicet chlapců neodpovědělo.

Ve třetí otázce nás zajímalo, za co jsou respondenti trestáni nejčastěji a proč si myslí, že tomu tak je. Na první polovinu otázky odpověděla většina respondentů (viz tab. 3). Utvořili jsme si škálu odpovědí: špatné známky, neuklizený pokoj, porušení pravidel, pozdní příchod domů, lež, když na něco zapomenou, špatně vypracovaný DÚ, neposlušnost, rozbití věci, ublížení sourozencům, nesplnění domácích povinností, nevím, ztráta věci a jako poslední drzost, zlobím (viz graf 2).

Rozdíly mezi chlapci a dívkami jsou nepatrné. Pouze jedna odpověď je statisticky významná na 5% hladiny významnosti (viz tab. 3a), a to odpověď neuklizený pokoj. Na hranici významnosti je odpověď lež. Dívky lžou až 5x častěji nežli chlapci, zatímco chlapci jsou 2x častěji trestáni za porušení pravidel nežli dívky. Dívky jsou častěji trestány za neuklizený pokoj a chlapci spíše za drzost a zlobivost.

Chlapci i dívky jsou nejčastěji trestáni za špatné známky, ale dívky jsou trestány méně nežli chlapci (viz tab. 3).

V tabulkách 3b a 3c jsme uvedli odpovědi dívek (tab. 3b) a chlapců (tab. 3c) na druhou polovinu otázky: „Proč myslíš, že to tak je?“ Odpovědi byli velmi různorodé, ale zajímavé. Bohužel dohromady 45,9% respondentů neodpovědělo. Nejspíše z různých důvodů neodpověděli. Dívky (60,65%) odpovídaly častěji nežli chlapci (47,54%).

Velmi mně zaujaly tyto odpovědi dívek: "Rodiče musejí potrestat toho, kdo to udělal, aby si příště vzal respekt, že se to nedělá." a „Rodiče netrestají, jen nadávají.“ Což odpověděly 3 dívky a je zajímavé, že nepovažují nadávky rodičů za trest. Většinou dívky odpovídaly, že rodiče chtějí, aby měly dobré známky, dostaly se na dobrou školu a v budoucnu měly dobrou práci. Byly slušné, vychované a nelhaly. Dle odpovědí je znát, že si dívky plně uvědomují, proč a za co jsou trestány, připouštějí, že si to zaslouží a je to oprávněné.

V tabulce 3c máme odpovědi chlapců, chtěla bych upozornit na tyto: „Protože to se mnou myslí dobře.“ Odpověděli dva chlapci. „Abych byl chytrý a vzdělaný.“ Odpověděli čtyři chlapci. Ve většině odpovědí si chlapci uvědomují, že to rodiče dělají pro jejich dobro, aby měli dobré známky, s tím související lepší vzdělání a uplatnění na trhu práce. Dle odpovědí je patrné, že jim to nemají za zlé.

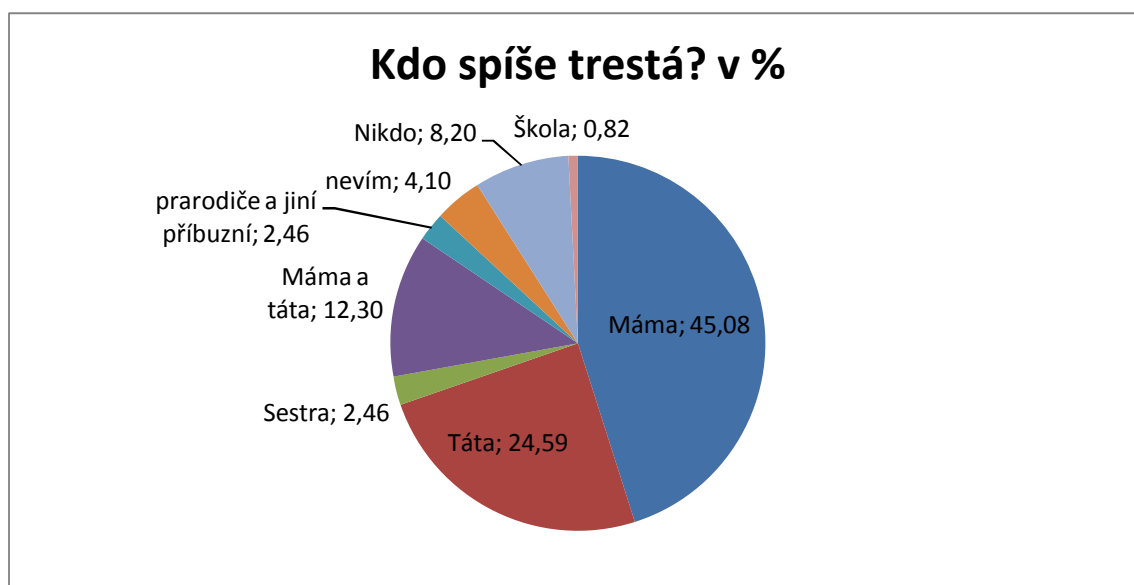
Tab. 4 – Kdo Tě spíše trestá?

	Chlapci		Dívky		Celkem	
Kdo trestá	%	n	%	n	N	%
Máma	22,13	27	22,95	28	55	45,08
Táta	11,48	14	13,11	16	30	24,59
Sestra	1,64	2	0,82	1	3	2,46
Máma a táta	6,56	8	5,74	7	15	12,30
prarodiče a jiní příbuzní	2,46	3	0,00	0	3	2,46
nevím	2,46	3	1,64	2	5	4,10
Nikdo	2,46	3	5,74	7	10	8,20
Škola	0,82	1	0,00	0	1	0,82

Tab. 4a – Kdo Tě spíše trestá? – Statisticky významný rozdíl mezi pohlavím.

Kdo trestá	χ^2	Stat. význam. rozdíl
Máma	0,033	-
Táta	0,177	-
Sestra	0,342	-
Máma a táta	0,076	-
prarodiče a jiní příbuzní	2,033	-
nevím	0,209	-
Nikdo	1,743	-
Škola	1,008	-

Graf 3 – Kdo Tě spíše trestá?

Tab. 4b – Proč myslíš, že to tak je? – odpovědi dívek

Dívky
"Chce pro mě to nejlepší, abych vystudovala a byla pořádná holka."
"Protože nejsem tak velká, že si můžu dělat, co chci a abych pochopila, že si mám vážit života."
"Aby ze mě byla slušná holka."
"Protože má táta větší vztek."
"Protože je táta více naštvaný než maminka."
"Protože mám jen mámu."
"Protože je přísnější."

Tab. 4c – Proč myslíš, že to tak je? – odpovědi chlapců

Chlapci
"Protože se musím ve škole učit."
"Většinou mě trestá, když něco provedu."
"Protože se o mě máma více stará."
"Protože to maminka vidí jako první."
"Protože je přísnější než táta."
"Protože u mamky strávím více času."
"Nelze jednoznačně určit."

U čtvrté otázky jsme se respondentů ptali, kdo je trestá a proč si myslí, že to tak je. Na první část otázky (Kdo Tě spíše trestá?) odpověděli všichni respondenti a vyšla nám škála osmi odpovědí: máma, táta, sestra, máma a táta, prarodiče a jiní příbuzní, nevím, nikdo, škola (viz tab. 4). Nejčastější odpovědí bylo máma a to jak u chlapců (22,13%), tak i dívek (22,95%), ale statisticky významný rozdíl mezi skupinami není (viz. tab. 4a). Myslím si, že je to protože matka tráví s dětmi nejvíce času.

Respondenti se hlavně zaměřili na to, kdo je trestá doma. Pět respondentů odpovědělo nevím (4,10%) a deset respondentů nikdo (8,20%). Odpověď nevím jsem přičítala k lenosti některých respondentů nebo k určitému odporu vyjadřovat se k vlastním trestům. Odpověď nikdo mě zaujala už z toho hlediska, že si myslím, že každý zažil alespoň nějakou formu trestu ve škole či doma, ale i tak se našli jedinci, kteří dle svých výpovědí nejsou trestáni, tudíž na odpověď Kdo Tě spíše trestá? odpověděli nikdo. Dívky jsou častěji trestány otcem nežli chlapci.

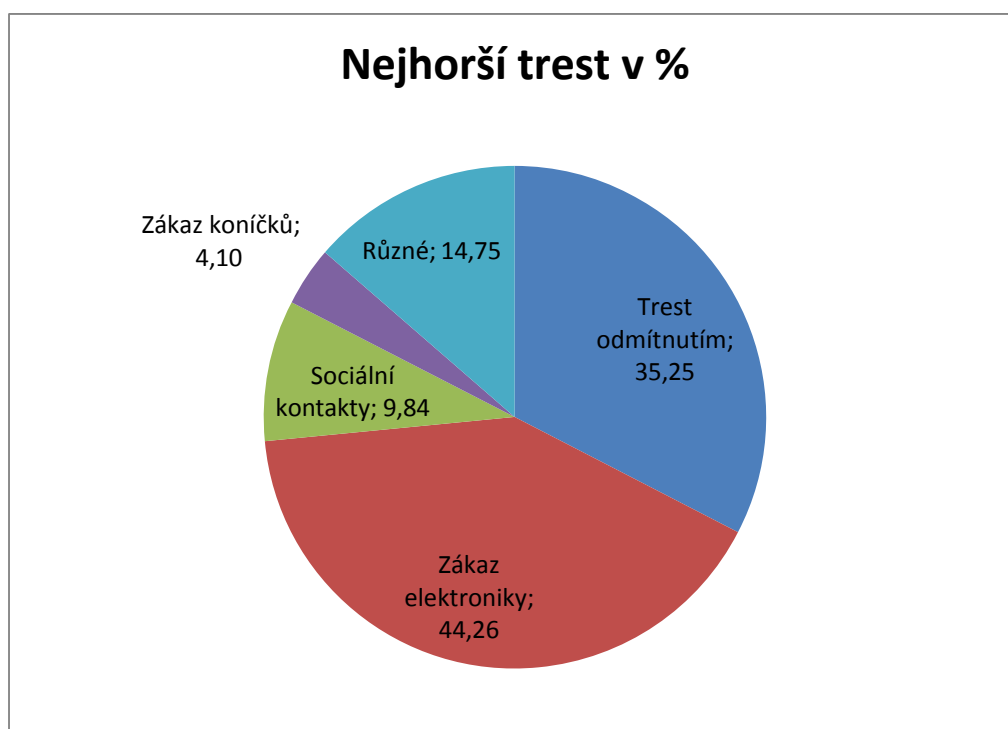
Na druhou polovinu otázky odpovědělo pouze 11,48% dívek a 11,48 chlapců. Celkem tedy neodpovědělo 88,52%. Nejspíš proto, že tato otázka byla položena tak, aby se nad ní děti trochu pozastavily a zapřemýšlely, což dle odpovědí učinilo jen několik jedinců (viz. tab. 4b odpovědi dívek a tab. 4c odpovědi chlapců).

Tři dívky odpověděly, že je trestá spíše táta, protože je více naštvaný, má větší vztek a je celkově přísnější. Na rozdíl pouze jeden chlapec uvedl, že ho trestá táta, protože je přísnější a třikrát máma, protože se o ně více stará, vidí to jako první, a protože tráví u mamky více času.

Tab. 5 – Jaký trest, který Ti rodiče udělili, byl pro tebe nejhorší?

Nejhorší trest	Chlapci		Dívky		Celkem	
	N	%	n	%	n	%
Trest odmítnutím	24	39,35	19	30,56	43	35,25
Zákaz elektroniky	28	45,90	26	41,82	54	44,26
Sociální kontakty	5	8,20	7	11,26	12	9,84
Zákaz koníčků	3	4,92	2	3,22	5	4,10
Různé	7	11,48	11	17,69	18	14,75

Graf 4 – Jaký trest, který Ti rodiče udělili, byl pro tebe nejhorší?

Tab. 5a - Jaký trest, který Ti rodiče udělili, byl pro tebe nejhorší? – hladina významnosti

Nejhorší trest	χ^2	Hl. statistické význam.
Trest odmítnutím	0,652	-
Zákaz elektroniky	0,043	-
Sociální kontakty	0,436	-
Zákaz koníčků	0,177	-
Různé	1,174	-

Tab. 5b – Jaký trest, který Ti rodiče udělili, byl pro tebe nejhorší?

Jak ses potom cítil?	Chlapec		Dívka		Celkem	
	n	%	n	%	n	%
Cítil jsem se hrozně, sklesle, naštvane	15	24,59	17	27,87	32	26,74
Byla jsem unavená, vyčerpaná a měla jsem hlad	0	0,00	1	1,64	1	0,84
Je to nespravedlivé, ale chápu proč jsem trestána.	0	0,00	1	1,64	1	0,84
Cítila jsem se, že vůbec nevím kde se co stalo.	0	0,00	1	1,64	1	0,84
Nudil jsem se.	9	14,75	8	13,11	17	14,20
Byl jsem smutný.	8	13,11	7	11,48	15	12,53
Málem jsem se zbláznila.	0	0,00	2	3,28	2	1,67
Cítila jsem se nechutně.	0	0,00	1	1,64	1	0,84
Cítila jsem se, že už nesmím nic.	0	0,00	1	1,64	1	0,84
Připadal jsem si jako ryba na suchu.	1	1,64	0	0,00	1	0,84
Bylo mi to líto.	6	9,84	10	16,39	16	13,37
Cítil jsem se osaměle.	5	8,20	5	8,20	10	8,35
Cítila jsem se provinile, trapně.	2	3,28	4	6,56	6	5,01

Pátou otázku: Jaký z trestů, který Ti rodiče udělili, byl pro tebe nejhorší? Prosím popiš mi ho a napiš, jak ses potom cítil? jsme si rozdělili na dvě části. V první se ptáme, jaký trest považují respondenti za nejhorší. Odpovědi jsme zaznamenali do 5ti okruhů (viz tab. 5a a graf 4). Na první část otázky neodpovědělo 4,92% respondentů a na druhou neodpovědělo 14,8% respondentů.

První je trest odmítnutím (35,25%), který volili častěji chlapci. Zde nám respondenti nejčastěji udávali domácí vězení, dále uváděli jít brzo spát, stát v koutě, kázání (domluvy) rodičů, fyzický trest (pohlavek, dostat na zadek), zákaz vycházet z pokoje a ignorování rodičem.

Druhý okruh je zákaz elektroniky (44,26%), kdy jako nejčastější odpověď udávali respondenti zákaz PC nebo odpojení internetu. Další odpovědi byly zákaz televize, mobilního telefonu či tabletu.

Třetí jsme nazvali ztráta sociálního kontaktu (9,84%), kam jsme zařadili zákazy jet k babičce či na návštěvu k přátelům, zákaz mít domácího mazlíčka a zákaz jet na chatu. Nejčastěji se vyskytovala odpověď zákaz jet na návštěvu přátel - do této odpovědi jsme zahrnuli jak zákaz navštívit přátele, tak zákaz přijímat návštěvy. Častěji tyto odpovědi volily dívky.

V dalším okruhu jsme se zaměřili na zákaz koníčku (4,10%). Tyto zákazy jsou nejmenším okruhem (viz graf 4.) a odpovědi se vyskytovaly ojediněle. Mezi odpovědi patřil zákaz tenisu, baletu, jízdy na koni a zákaz knih.

Do posledního okruhu jsme si zaznamenali různé odpovědi (14,75%). Nejčastěji byla odpověď, nejhorší trest jsem nikdy nedostal.

Statisticky významný rozdíl na hladinu významnosti mezi skupinami chlapci a dívky není ani u jednoho z pěti výše jmenovaných okruhů (viz tab. 5b)

Druhá část odpovědi byla zaměřena na to, aby nám respondenti nejhorší trest popsali a jak se potom cítili (viz tab. 5c). Odpovědi jsme si rozdělili do třinácti okruhů, některé se vyskytovaly ojediněle a některé častěji. Třeba odpověď cítil jsem se hrozně sklesle a naštvane se vyskytovala nejčastěji (26,74%). Dále velmi častou odpovědí bylo: nudil jsem se (14,20%). Velmi mě zaujaly odpovědi: bylo mi to líto (13,37%) a cítil jsem se osaměle (8,35%). Přijde mi, že z těchto dvou posledních jmenovaných odpovědí je znát, že jsou si respondenti vědomi toho, co provedli, ale zároveň byl trest pro ně horší, než by se dalo očekávat.

Statisticky významný rozdíl mezi skupinami není.

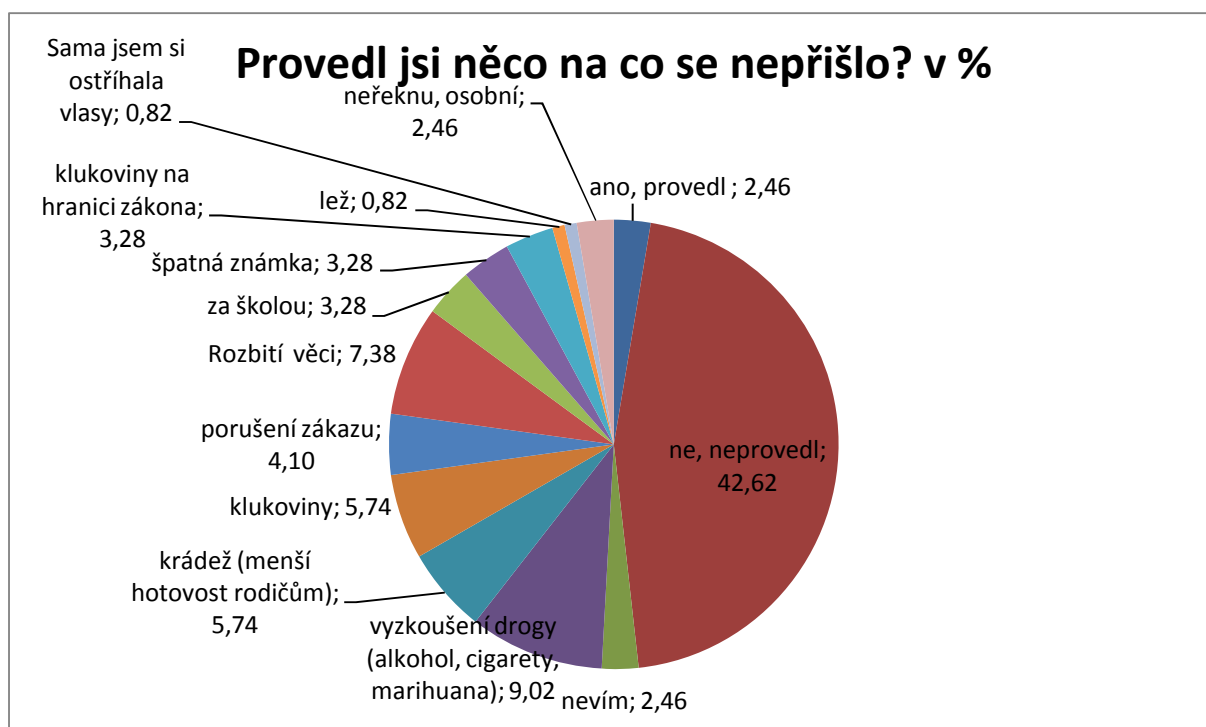
Tab. 6 - Provedl jsi někdy něco, na co se nepřišlo? Prosím napiš, co to bylo.

Čin, na který se nepřišlo.	chlapec		dívka		celkem	
	n	%	n	%	n	%
ano, provedl	1	1,64	2	3,28	3	2,46
ne, neprovedl	21	34,43	31	50,82	52	42,62
nevím	3	4,92	0	0,00	3	2,46
vyzkoušení drogy (alkohol, cigarety, marihuana)	0	0,00	11	18,03	11	9,02
krádež (menší hotovost rodičům)	4	6,56	3	4,92	7	5,74
klukoviny	6	9,84	1	1,64	7	5,74
porušení zákazu	0	0,00	5	8,20	5	4,10
rozbití věci	7	11,48	2	3,28	9	7,38
za školou	1	1,64	3	4,92	4	3,28
špatná známka	2	3,28	2	3,28	4	3,28
klukoviny na hranici zákona	4	6,56	0	0,00	4	3,28
lež	0	0,00	1	1,64	1	0,82
sama jsem si ostříhala vlasy	0	0,00	1	1,64	1	0,82
neřeknu, osobní	3	4,92	0	0,00	3	2,46

Tab. 6a - Provedl jsi někdy něco, na co se nepřišlo? Prosím napiš, co to bylo. – hladina významnosti

Čin, na který se nepřišlo.	χ^2	Stat. význam. Rozdíl
ano, provedl	0,187	-
ne, neprovedl	1,053	-
nevím	3,673	na hranici významnosti
vyzkoušení drogy (alkohol, cigarety, marihuana)	10,211	1% hladina významnosti
krádež (menší hotovost rodičům)	0,4	-
klukoviny	4,864	5% hladina významnosti
porušení zákazu	4,308	5% hladina významnosti
Rozbití věci	4,074	5% hladina významnosti
za školou	0,71	-
špatná známka	0,32	-
klukoviny na hranici zákona	4,943	5% hladina významnosti
lež	0,846	-
sama jsem si ostříhala vlasy	0,846	-
neřeknu, osobní	3,648	na hranici významnosti

Graf 5 – Provedl jsi někdy něco, na co se nepřišlo? Prosím napiš, co to bylo.

V šesté otázce se ptáme respondentů, zda něco provedli a následně se na to nepřišlo. Zajímalo nás, co to bylo za čin (viz tab. 6a a graf 5). Veliké množství respondentů (42,62%) odpovědělo ne, neprovedl. Dále následovaly odpovědi vyzkoušení drogy, krádež, rozbití věci aj. Čtyři respondenti neodpověděli a tři chlapci nechtěli odpovědět, že je to osobní.

V tabulce 6b jsme si spočítali Chí kvadrátem hladinu významnosti mezi chlapci a dívkami. Na hranici významnosti jsou odpovědi nevím a neřeknu, osobní. Chlapci volili tyto dvě odpovědi, dívky nikoliv. Rozdíl na 1% hladiny významnosti je u odpovědi vyzkoušení drogy (alkohol, cigarety, marihuana), které volily jen dívky.

Statisticky významný rozdíl na 5% hladiny významnosti je u odpovědí: klukoviny, porušení zákazu, rozbití věci a klukoviny na hranici zákona. Odpověď klukoviny volili chlapci 5x více nežli dívky. Porušení zákazu naopak udaly jen dívky. Odpověď rozbití věci dávali chlapci 4x častěji nežli dívky. Klukoviny na hranici zákona napsali pouze chlapci.

Tab. 7 – Provedl jsi něco, za co si nebyl potrestán, a jak si se potom cítil?

Nebyl jsem potrestaný za:	Chlapec		Dívka		Celkem	
	n	%	n	%	n	%
ztrátu věci	2	3,28	0	0,00	2	1,64
porušení zákazu	4	6,56	5	8,20	9	7,38
poznámku, špatnou známku, špatně vypracovaný Dú	5	8,20	1	1,64	6	4,92
rozbití věci	9	14,75	4	6,56	13	10,66
zašpinění nových věcí - nešlo to vyprat	0	0,00	2	3,28	2	1,64
lež	0	0,00	3	4,92	3	2,46
to, že jsem se přiznal	1	1,64	0	0,00	1	0,82
Krádež	1	1,64	0	0,00	1	0,82
ne, nebyl	16	26,23	26	42,63	42	34,43
nevím	1	1,64	3	4,92	4	3,28
ano, byl	6	9,84	8	13,12	14	11,48

Tab. 7a - Provedl jsi něco, za co jsi nebyl potrestán, a jak ses potom cítil? – hladina významnosti.

Nebyl jsem potrestán za:	χ^2	stat. význam. rozdíl
ztrátu věci	2,33	-
porušení zákazu	0,015	-
poznámku, špatnou známku, špatně vypracovaný Dú	3,509	na hranici významnost
rozbití věci	2,7	-
zašpinění nových věcí - nešlo to vyprat	1,767	-
lež	2,68	-
to, že jsem se přiznal	1,168	-
krádež	1,168	-
ne, nebyl	2,05	-
nevím	0,768	-
ano, byl	0,082	-

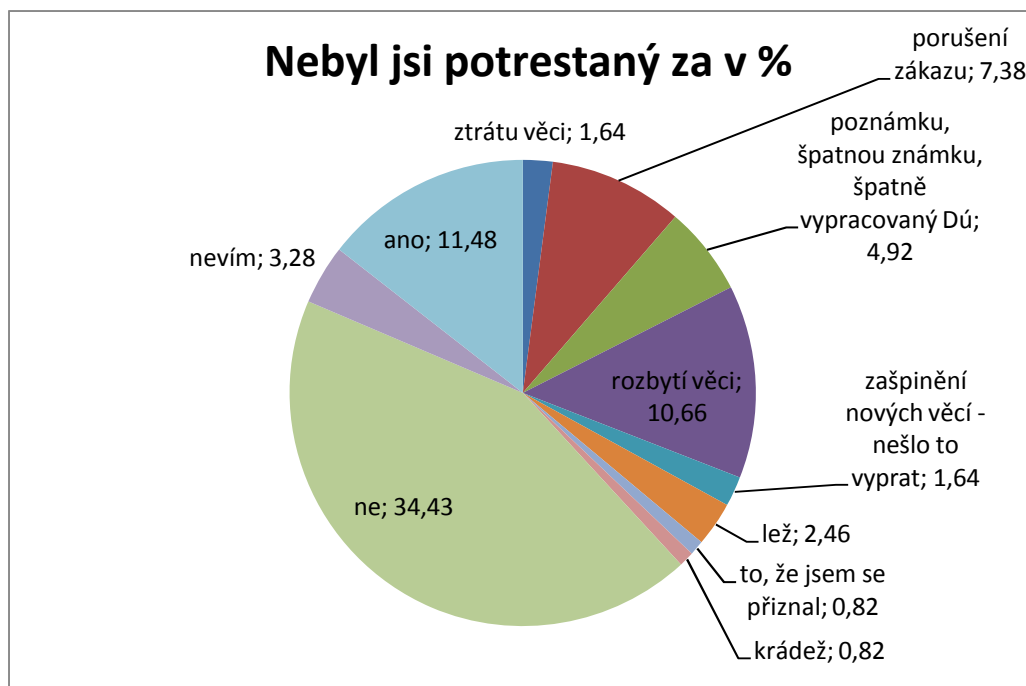
Tab. 7b – Provedl jsi něco, za co si nebyl potrestán, a jak si se potom cítil?

Jak jsem se potom cítil.	Chlapec		Dívka		Celkem	
	n	%	n	%	n	%
Provinile, bylo mi to líto	2	3,28	4	6,56	6	4,93
Smutně, divně, špatně	9	14,75	7	11,48	16	13,15
Bál jsem se	1	1,64	0	0,00	1	0,82
Ulevilo se mi	4	6,56	1	1,64	5	4,11
Normálně, bylo mi hej.	8	13,11	2	3,28	10	8,22
Nebylo to fér	1	1,64	0	0,00	1	0,82
Zasloužil bych si být potrestán	1	1,64	0	0,00	1	0,82
Nijak - nic jsem neudělal.	2	3,28	6	9,84	8	6,57

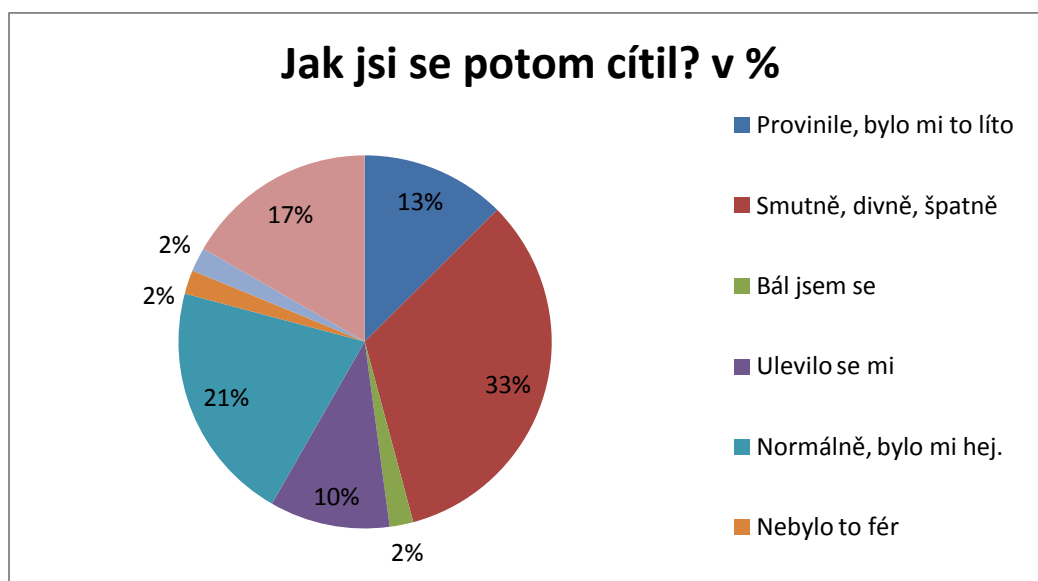
Tab. 7c – Provedl jsi něco, za co jsi nebyl potrestán, a jak ses potom cítil? – hladina významnosti

Jak jsem se potom cítil.	χ^2	stat. význam. rozdíl
Provinile, bylo mi to líto	1,763	-
Smutně, divně, špatně	0,043	-
Bál jsem se	0,729	-
Ulevilo se mi	1,078	-
Normálně, bylo mi hej.	2,44	-
Nebylo to fér	0,729	-
Zasloužil bych si být potrestán	0,729	-
Nijak - nic jsem neudělal.	4,389	5% hladiny významnosti.

Graf 6 – Provedl jsi něco, za co jsi nebyl potrestán, a jak ses potom cítil?

Graf 6a – Provedl jsi něco, za cos nebyl potrestaný, a jak jsi se potom cítil?

V sedmé otázce jsme se respondentů ptali na to, zda nebyli za něco potrestáni a jak se potom cítili. Odpovědi jsme si rozdělili na dvě části. V první části nám respondenti odpovídali za co nebyli potrestáni, celkem odpovědělo 79,51% respondentů a ve druhé jak se potom cítili, kde nám odpovědělo pouze 39,34% respondentů.

V první části odpovědí jsme si vytvořili škálu o 11 odpovědích (viz tab. 7 a graf 6), kde byla nejčastější odpověď ne, nebyl (34,43%), pak ano, byl (11,48%) a rozbití věci (10,66%). První dvě zmiňované odpovědi mi přijdou zbytečně stručné. V jednom případě se vyskytla odpověď, že byl chlapec potrestaný za to, že se přiznal. Tedy on to tak vnímal.

Na hranici významnosti byla odpověď, že byli potrestáni za poznámku, špatnou známku a špatně vypracovaný Dú (viz tab. 7a), kterou 4x častěji zmiňovali chlapci. Dívky častěji uváděly odpověď ne, nebyla jsem potrestána.

Ve druhé části odpovědí nás tedy zajímalo, jak se potom respondenti cítili a utvořili jsme si z odpovědí škálu o 7 odpovědí (viz tab. 7b a graf 5a). Kde se nejčastěji vyskytovala odpověď smutně, divně, špatně (13,15%), dále normálně, bylo mi hej (8,22%) a nijak, nic jsem neudělal (6,57%). Třetí zmiňovaná odpověď v rozdílu mezi chlapci a dívkami je na 5% hladiny významnosti (viz tab. 7c).

Chlapci uvedli 4x častěji odpověď normálně, bylo mi hej, nežli dívky. Také uváděli častěji odpovědi ulevilo se mi a smutně, divně a špatně.

Zbytek odpovědí v rámci rozdílnosti nejsou statisticky významné.

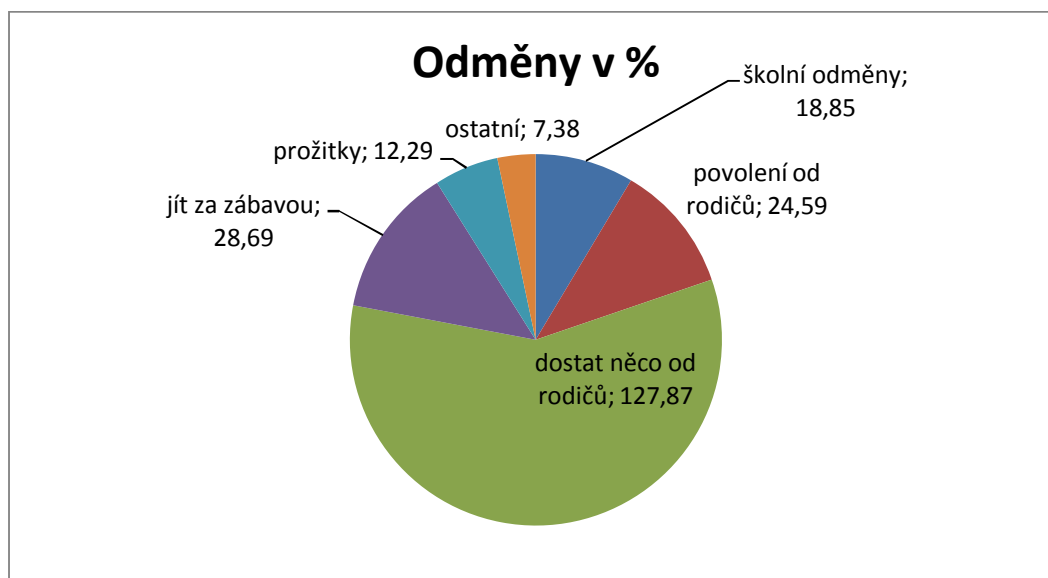
Tab. 8 – Co si představíš pod odměnou? Vypiš vše, co Tě napadne.

	chlapec		dívka		celkem	
odměny	n	%	n	%	n	%
školní odměny	9	14,75	14	22,95	23	18,85
povolení od rodičů	18	29,51	12	19,67	30	24,59
dostat něco od rodičů	66	108,19	90	147,54	156	127,87
jít za zábavou	16	26,23	19	31,15	35	28,69
prožitky	5	8,20	10	16,39	15	12,29
ostatní	3	4,92	6	9,84	9	7,38

Tab. 8a - Co si představíš pod odměnou? Vypiš vše, co Tě napadne. – hladina významnosti

odměny	χ^2	stat. význam. rozdíl
školní odměny	0,21	-
povolení od rodičů	3,668	na hranici významnosti
dostat něco od rodičů	0,276	-
jít za zábavou	0,069	-
prožitky	0,688	-
ostatní	0,403	-

Graf 7 - Co si představíš pod odměnou? Vypiš vše, co Tě napadne.

V osmé otázce nás zajímalo, jak respondenti pohlíží na odměny, co za odměnu považují a jak jsou ve skutečnosti odměňováni.

Tab. 8 nám ukazuje 6 okruhů, které jsme si na základě odpovědí utvořili. V každém okruhu se vyskytuje několik odpovědí, uvedeme si ty nejčastější a případně ty, které nám přišly zajímavé.

Do prvního okruhu (viz. graf 6) jsme zařadili školní odměny (18,85%), jako nejčastěji se vyskytuje odpověď pochvala a dále dobrá známka. Dívky školní odměny uváděly častěji nežli chlapci.

Ve druhém okruhu povolení od rodičů (24,59%) z toho nejčastější odpovědí bylo jít ven což bylo více než povolení zapnout PC. To mě zaujalo, v dnešní době bych spíše očekávala, že více dětí odpoví jít na PC nežli ven. Chlapci odpovídali častěji.

Další okruh, ve kterém byly odpovědi nejčastěji jmenované, je dostat něco od rodičů (127,87%). Jako nejčastější odpověď se vyskytovala dostat kapesné a dostat sladkost, potom oblečení a dárek. Dívky tento okruh jmenovaly častěji.

Čtvrtý okruh bylo jít za zábavou (28,69%), ve kterém se jako nejčastější odpověď vyskytovala jet na výlet.

V pátém okruhu, který jsme si nazvali prožitky (12,29%), se jako nejčastější odpověď vyskytovala láska. Dívky uvedly tyto odpovědi 2x častěji nežli chlapci.

Do posledního okruhu jsme zahrnuli vše ostatní (7,38%) a vyskytovaly se odpovědi jako: nepracovat, neučit se, den volna a zmírnění trestu (viz. tab. 8 a graf 6).

V tabulce 8a je vidět, že okruhy v rozdílnosti pohlaví nejsou statisticky významné až na druhý okruh – povolení od rodičů – to je na hranici významnosti.

Tab. 9 – Rodiče Tě více odměňují nebo trestají? Proč myslíš, že to tak je?

Odměňují nebo trestají?	chlapec		dívky		celkem	
	n	%	n	%	N	%
spíše odměňují	26	42,62	31	50,82	57	46,72
odměňují a trestají stejně	8	13,11	21	34,43	29	23,77
ani jedno	1	1,64	2	3,28	3	2,46
nevím	1	1,64	1	1,64	2	1,64
spíše trestají	20	32,79	7	11,48	27	22,13
nelze jednoznačně určit	1	1,64	0	0,00	1	0,82

Tab. 9a - Rodiče Tě více odměňují nebo trestají? Proč myslíš, že to tak je? – hl. významnosti

Odměňují nebo trestají?	χ^2	stat. význam.rozdíl
spíše odměňují	0,229	-
odměňují a trestají stejně	6,34	5% hladiny významnosti.
ani jedno	0,262	-
nevím	0,004	-
spíše trestají	9,947	na 1% hladiny významnosti.
nelze jednoznačně určit	1,097	-

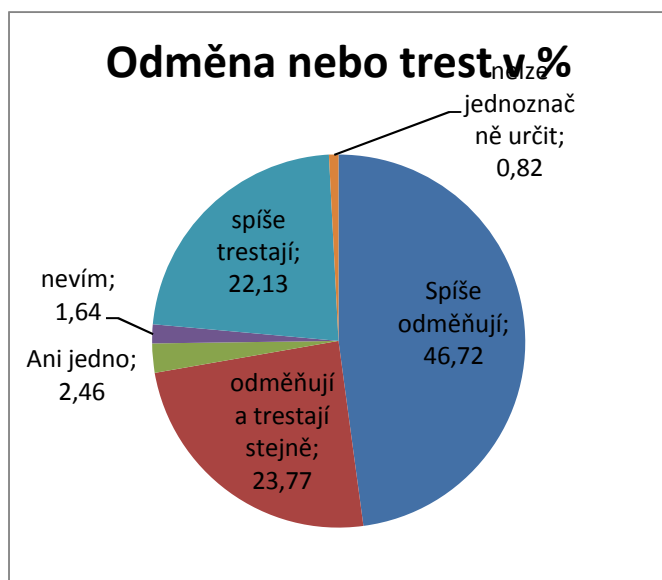
Tab. 9b – Rodiče Tě více odměňují nebo trestají? Proč myslíš, že to tak je?

ODMĚNA	chlapec		dívka		celkem	
	n	%	n	%	n	%
vysekám se z lumpáren	0	0,00	1	1,64	1	0,82
mají mě rádi	0	0,00	1	1,64	1	0,82
za dobré známky	2	3,28	0	0,00	2	1,64
splním všechny povinnosti	1	1,64	4	6,56	5	4,10
jsem hodná	4	6,56	9	14,75	13	10,65
nevím	2	3,28	0	0,00	2	1,64
nemám průšvihy a snažím se	9	14,75	8	13,11	17	13,93
TREST	chlapec		dívka		celkem	
	n	%	n	%	n	%
abych nebyla ulhaná	0	0,00	1	1,64	1	0,82
nikdo není dokonalý	0	0,00	1	1,64	1	0,82
protože na něco zapomenu	0	0,00	1	1,64	1	0,82
zlobím, jsem nepořádný	7	11,48	0	0,00	7	5,74
sourozenec to na mě svede	1	1,64	0	0,00	1	0,82
abych nebyla rozmazlená a poslouchala	2	3,28	1	1,64	3	2,46
tříská se mnou puberta	1	1,64	1	1,64	2	1,64
abych se necítil, že jsem dokonalý	1	1,64	0	0,00	1	0,82
nosím špatné známky a málo se učím	4	6,56	1	1,64	5	4,10

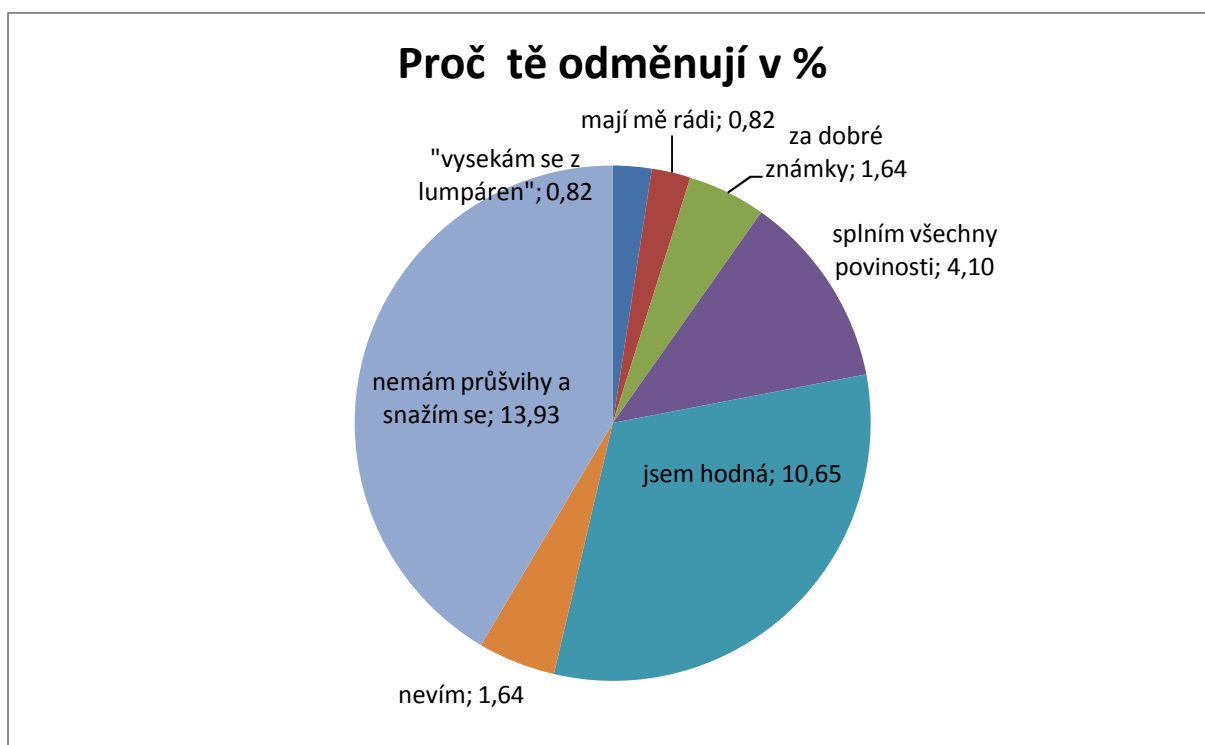
Tab. 9c - Rodiče Tě více odměňují nebo trestají? Proč myslíš, že to tak je? – hladina význam.

ODMĚNA	χ^2	stat. význam. Rozdíl
vysekám se z lumpáren	0,802	-
mají mě rádi	0,802	-
za dobré známky	2,687	-
splním všechny povinnosti	1,321	-
jsem hodná	1,333	-
nevím	2,687	-
nemám průšvihy a snažím se	0,963	-
TREST	χ^2	stat. význam. Rozdíl
abych nebyla ulhaná	2,793	-
nikdo není dokonalý	2,793	-
protože na něco zapomenu	2,793	-
zlobím, jsem nepořádný	3,85	na 5% hladiny významnosti.
sourozenec to na mě svede	0,393	-
abych nebyla rozmazlená a poslouchala	0,064	-
tříská se mnou puberta	0,573	-
abych se necítil, že jsem dokonalý	0,393	-
nosím špatné známky a málo se učím	0,173	-

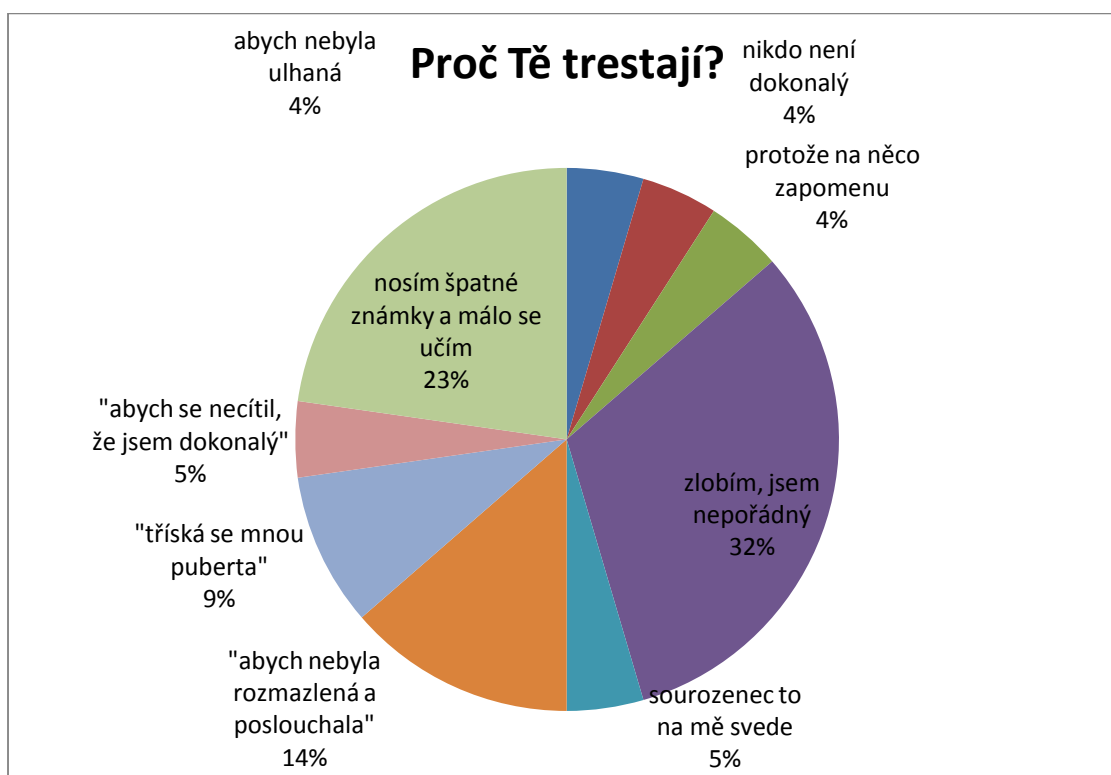
Graf 8 - Rodiče Tě více odměňují nebo trestají? Proč myslíš, že to tak je?

Graf 8a - Rodiče Tě více odměňují nebo trestají? Proč myslíš, že to tak je?

Graf 8b - Rodiče Tě více odměňují nebo trestají? Proč myslíš, že to tak je?

V deváté otázce Rodiče Tě více odměňují nebo trestají? Proč myslíš, že to tak je?, nás zajímalo, zda jsou děti častěji podle svých slov trestány nebo odměňovány. Celkem na první

část otázky odpovědělo 97,54% respondentů. Na druhou část otázky odpovědělo 51,64% respondentů.

V první části otázky jsme si dle odpovědí udělali škálu o 6 odpovědích: spíše odměňují, spíše trestají, odměňují a trestají stejně, ani jedno, nevím a nelze jednoznačně určit (viz. graf. 7).

Odpověď spíše odměňují (viz tab. 9) se vyskytla nejčastěji (46,72%) – statisticky významný rozdíl mezi chlapci a dívkami není (viz. tab. 9a). Dívky odpovídaly častěji nežli chlapci.

Další relativně častá odpověď byla (viz tab. 9): odměňují a trestají stejně (23,77%) – statisticky významný rozdíl mezi chlapci a dívkami je na 5% hladiny významnosti. Tedy dívky uvedly, že je odměňují a trestají stejně 3x více nežli chlapci.

Třetí nejčastější odpovědí (viz tab. 9) bylo, že spíše trestají (22,13%) – statisticky významný rozdíl mezi chlapci a dívkami je na 1% hladiny významnosti. Chlapci jsou tedy 3x častěji trestáni nežli dívky (viz tab. 9a).

Dalšími odpověďmi byly ani jedno (2,46%), nevím (1,64%) a v ojedinělém případě se vyskytla odpověď nelze jednoznačně určit (0,84%) – (viz tab. 9). Všechny tři odpovědi nejsou statisticky významné.

Druhou otázku Proč to tak je? jsme si rozdělili na dva okruhy odměna a trest. V okruhu odměn vyšla škála 7 odpovědí (viz tab. 9b a graf 7a), uvedeme si tři nejčastější. Nejčastěji se vyskytla odpověď: nemám průšvihy a snažím se (13,93%). Chlapci i dívky odpovídali stejně. Jako druhá nejčastěji zmiňovaná odpověď byla: jsem hodný/á (10,65%) a splním všechny povinnosti (4,1%). Ani jedna otázka v rozdílnosti pohlaví není statisticky významná (viz tab. 9c).

Ve druhém okruhu jsme se zaměřili na tresty (viz tab. 9b a graf, který 7b). Utvořili jsme škálu devíti odpovědí. Nejčastěji se vyskytla odpověď: zlobím, jsem nepořádný (5,74%) – statisticky významný rozdíl mezi skupinami je na 5% hladiny významnosti. Druhou nejčastější odpovědí bylo, že nosí špatné známky a špatně se učí (4,10%) a jako třetí nejčastěji jmenovanou odpovědí bylo: abych nebyl/a rozmazlený/á a poslouchal/a (2,46%). Ostatní odpovědi se vyskytovaly ojediněle a nebyly statisticky významné v rozdílnosti pohlaví (viz tab. 9c). Chlapci 7x častěji uvedli, že jsou zlobiví a nepořádní.

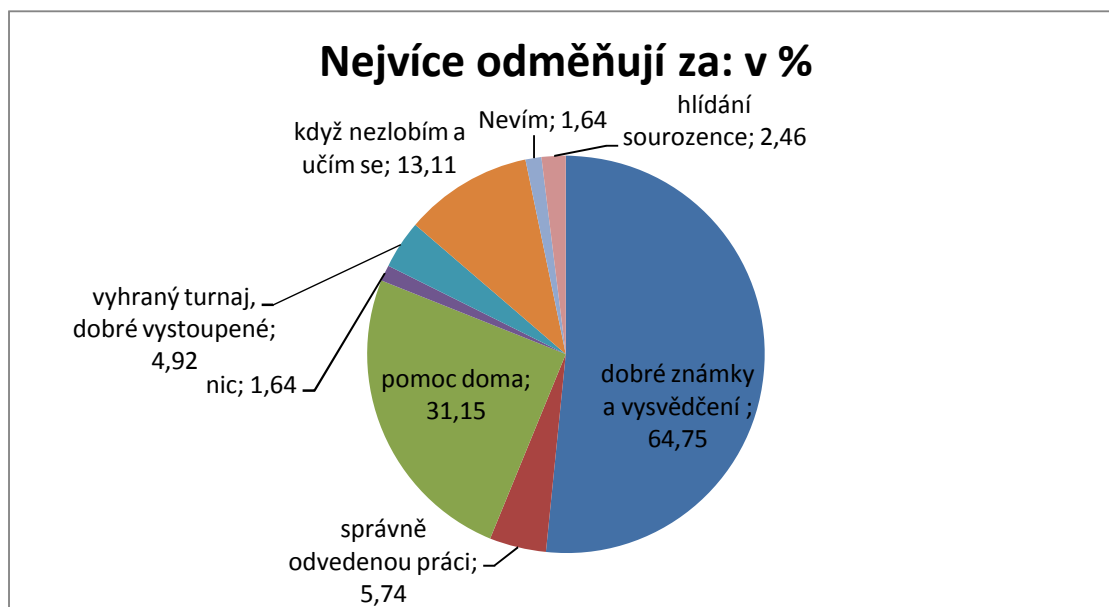
Tab. 10 – Za co Tě rodiče nejvíc odměňují?

Nejvíce odměňují za	Chlapec		Dívka		Celkem	
	n	%	n	%	n	%
dobré známky a vysvědčení	39	63,94	40	65,57	79	64,75
správně odvedenou práci	3	4,92	4	6,56	7	5,74
pomoc doma	13	21,31	25	40,98	38	31,15
nic	1	1,64	1	1,64	2	1,64
vyhraný turnaj, dobré vystoupení	3	4,92	3	4,92	6	4,92
když nezlobím a učím se	6	9,84	10	16,39	16	13,11
nevím	0	0,00	2	3,28	2	1,64
hlídání sourozence	0	0,00	3	4,92	3	2,46

Tab. 10a – Za co Tě rodiče nejvíc odměňují? – hladina významnosti

Nejvíce odměňují za	χ^2	stat. význam. rozdíl
dobré známky a vysvědčení	3,167	na hranici významnosti
správně odvedenou práci	0	-
pomoc doma	1,416	-
nic	0,046	-
vyhraný turnaj, dobré vystoupení	0,02	-
když nezlobím a učím se	0,181	-
nevím	1,496	-
hlídání sourozence	2,26	-

Graf 9 – Za co Tě nejvíc odměňují?

V desáté otázce Za co tě rodiče nejvíce odměňují? vyšla škála osmi odpovědí (viz tab. 10 a graf 8). Nejčastěji se vyskytovala odpověď: za dobré známky a vysvědčení (64,75%) - statisticky významný rozdíl mezi chlapci a dívkami je na hranici významnosti. Další odpovědi nejsou statisticky významné (viz tab. 10a).

Další časté odpovědi byly: za pomoc doma (31,15%), když nezlobím a učím se (13,11%) a za správně odvedenou práci (5,74%). Dívky častěji uvedly pomoc doma a odpověď když nezlobím a učím se.

Tab. 11 – Kdo Tě spíš odměňuje? Proč myslíš, že to tak je?

Kdo odměňuje	chlapci		dívky		celkem	
	n	%	n	%	n	%
máma	16	26,23	23	37,71	39	31,97
táta	12	19,67	5	8,20	17	13,93
prarodiče a jiní příbuzní	8	13,11	13	21,31	21	17,21
máma i táta	16	26,23	22	36,07	38	31,15
nevím	4	6,56	2	3,28	6	4,92
domácí zvíře	0	0,00	1	1,64	1	0,82

Tab. 11a – Kdo tě spíš odměňuje? Proč myslíš, že to tak je? - hladina významnosti

Kdo odměňuje	χ^2	stat. význam. rozdíl
máma	0,549	-
táta	4,848	na 5% hladiny významnosti
prarodiče a jiní příbuzní	3,399	na hranici významnosti
máma i táta	0,32	-
nevím	1,096	-
domácí zvíře	0,855	-

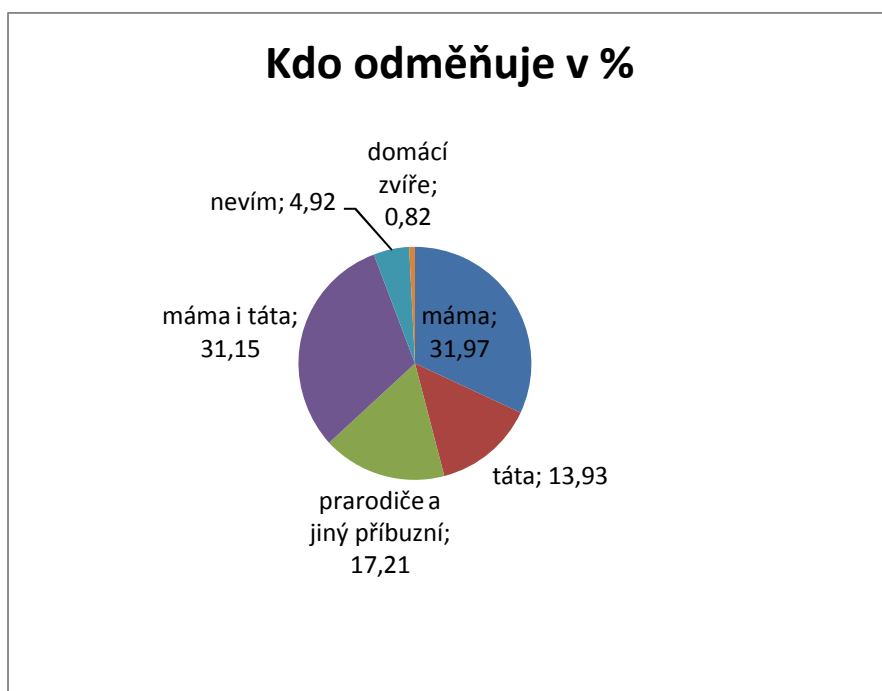
Tab. 11b – Kdo tě spíš odměňuje? Proč myslíš, že to tak je?

Proč to tak je?	chlapec		dívka		celkem	
	n	%	n	%	n	%
má mně moc rád/a	5	8,20	9	14,75	14	11,48
nemám tátu	2	3,28	1	1,64	3	2,46
pomoc doma	0	0,00	3	4,92	3	2,46
rozmazluje mně	2	3,28	1	1,64	3	2,46
má více peněz	1	1,64	2	3,28	3	2,46
vychováávají mně	1	1,64	1	1,64	2	1,64
táta pracuje daleko	3	4,92	4	6,56	7	5,74
má na mně více času	1	1,64	7	11,47	8	6,56
jsem hodný/á	6	9,83	6	9,83	12	9,84
dobré známky	2	3,28	1	1,64	3	2,46

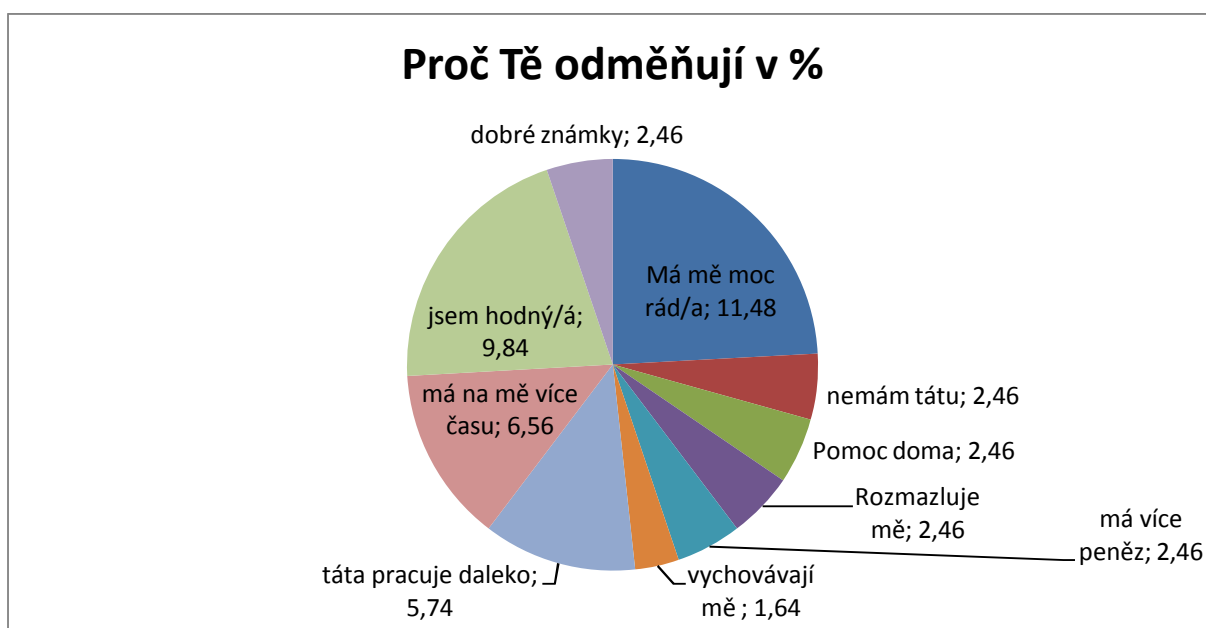
Tab. 11c - Kdo tě spíš odměňuje? Proč myslíš, že to tak je? - hladina významnosti

Proč to tak je?	χ^2	stat. význam. rozdíl
má mně moc rád/a	0,221	-
nemám tátu	0,964	-
pomoc doma	2,078	-
rozmazluje mně	0,965	-
má více peněz	0,052	-
vychováávají mně	0,092	-
táta pracuje daleko	0,034	-
má na mně více času	2,86	-
jsem hodný/á	0,674	-
dobré známky	0,964	-

Graf 10 - Kdo tě spíš odměňuje? Proč myslíš, že to tak je?

Graf 10a - Kdo tě spíš odměňuje? Proč myslíš, že to tak je?

V poslední otázce nás zajímalo, kdo respondenty nejvíce odměňuje. Vyšla nám škála šesti odpovědí (viz tab. 11 a graf 9). Nejčastěji byla jmenovaná odpověď máma (31,97%), dále máma a táta (31,15%) a prarodiče a jiní příbuzní (17,21%). Mezi další odpovědi byli zařazeni: táta (17,21%), nevím (4,92%) a domácí zvíře (0,81%). Chlapci jsou 2x častěji odměňováni otcem nežli dívky. Odpověď táta je rozdílná na 5% hladině významnosti (viz tab. 11a).

Na druhou část otázky Proč Tě odměňují? neodpovědělo 36,26% respondentů. Z odpovědí nám vyšla škála o deseti odpovědích. Nejčastěji jmenovaná byla odpověď: má mně moc rád/a (11,48%), další často jmenovaná odpověď je jsem hodný/á (9,48%). Celkem často se také objevovaly odpovědi má na mně více času (6,56%) a táta pracuje daleko (5,74%) – (viz tab. 11b a graf 9a). Dívky častěji uvedly má mně moc rád/a a má na mně více času. Chlapci častěji uvedli odpověď nemám tátu a rozmazluje mě.

Statisticky významná není ani jedna z odpovědí (viz tab. 11b).

DISKUZE

V hypotéze předpokládáme, že si respondenti budou myslet, že je rodiče spíše víc trestají, než odměňují. Tato hypotéza se nám nepotvrdila. Respondenti uvedli jako nejčastější odpověď (46,72%), že je rodiče spíše odměňují. Další méně častá odpověď je, že rodiče spíše trestají, což uvedlo 22,13%. Statistická hladina rozdílnosti vyšla na 5% hladinu významnosti. Zajímavé by také bylo se zeptat rodičů, zda děti více trestají či odměňují a pak vypočítat statisticky významný rozdíl mezi dětmi a rodiči.

Předpokládala jsem, že se chlapci budou setkávat s těžšími formami trestu než dívky, protože chlapci více zlobí než dívky. To se mi nepotvrdilo a myslím, že by se nepotvrdilo ani při větším počtu respondentů. V páté otázce jsme se ptali, zda byl respondentům udělen pro ně nejhorší trest a jaký to byl. Odpovědi chlapců a dívek nebyly o tolik rozdílné. Nebyly ani statisticky významné.

Kdybych tento výzkum dělala znova, udělala bych ještě jeden dotazník pro rodiče, ve kterém bych se ptala, jak děti trestají/odměňují z jejich pohledu, jaké používají tresty, odměny apod. Nejspíš by se ukázaly rozdíly v tom, jak to myslí rodiče a jak to chápou děti.

Z výzkumu vyšly zajímavé odpovědi, byť bylo použito menší množství respondentů. Určitě by bylo zajímavé se tímto tématem zabývat dále. Otázky případně lépe formulovat, hlavně ty rozvíjející proč myslíš, že to tak je, jak ses potom cítil? Pro děti kolem 10ti let to jsou až moc nelogické otázky, které nejspíš nedovedou zodpovědět. Nebo se o trestání v rodinách příliš nemluví, tedy nechtěly ony samy o nich komunikovat. Myslím si, že příčinou proč respondenti odpovídali v menší míře na doplňující otázky byla také časová tíseň. Pedagogové nám vyčlenili na výzkum vždy jednu vyučovací hodinu a někteří žáci by potřebovali delší čas. Dále u některých jedinců to byla i lenost se nad otázkami zamyslet.

Z pohledu gender se odpovědi moc nelišily. Statisticky významný rozdíl, který jsme si vypočetli Chí kvadrátem, byl na 5% hladiny významnosti jen u deseti odpovědí. Na 1% hladiny významnosti vyšla rozdílnost u čtyř odpovědí a na hranici významnosti u osmi odpovědí. Zbytek odpovědí není statisticky významný v rozdílnosti mezi skupinami.

Výše jsem uvedla, že by bylo zajímavé vytvořit podobný dotazník pro rodiče a pak výsledky porovnat v rozdílnosti výpočtem Chí kvadrátu. Myslím, že by z výzkumu vyšla ještě zajímavější data. Bylo by zajímavé, jak vidí rodiče třeba otázku „Kdo více trestá“ nebo také co považují rodiče za trest a co za odměnu. Myslím si, že to je dobrý námět na diplomovou práci.

ZÁVĚR

Ve své bakalářské práci se zabývám odměnami a tresty z pohledu školních dětí. Hlavním cílem bylo zjistit, jak jsou v dnešní době děti trestány či odměňovány, co převažuje a jak se odpovědi liší genderově.

Stěžejní částí práce je výzkum, tedy výsledky dotazníkového šetření, které nám umožnily zajímavý pohled očima dětí na problematiku odměn a trestů. Z výsledků se nám potvrdilo, že chlapci jsou trestáni častěji nežli dívky. Rodiče používají spíše systém odměn nežli trestů a když už trestají, tak ve větší míře pasivními zákazy, tedy např. zákaz dívat se na TV apod.

Z pohledu gender se odpovědi moc nelišily. Statisticky významný rozdíl, který jsme si vypočetli Chi kvadrátem, byl jen u několika odpovědí.

Respondenti uvedli velmi zajímavé odpovědi na otázku, kdo trestá. Očekávali jsme pouze odpovědi máma a táta, ale ne i jiné příbuzné. Podobné to bylo u otázky: kdo odměňuje, tam nás zaujala, byť v ojedinělém případě, odpověď domácí mazlíček.

Musím podotknout, že při vymýšlení dotazníku mně nenapadlo, že respondenti budou vypisovat i školní odměny a tresty, předpokládala jsem, že se zaměří na trestání a odměňování v rámci rodiny, ale respondenti to vzali ze široka a vznikla škála odpovědí.

Při vyhodnocování dotazníku jsem se pozastavovala nad některými odpověďmi, některé mě překvapovaly více, ale některé jsem očekávala. Dále mě zaujalo, že některé děti smysluplně dokázaly odpovědět na rozvíjející otázky, proč si myslíš, že to tak je. Psaly, že vědí, za co jsou trestány, a že je to dobře. Někteří respondenti se ztotožňují s tím, co jim k trestům říkají jejich rodiče.

Seznam použité a citované literatury:

- BROWN J. and JOHNS Sh., *Childrearing and child participation in Jamaican Families*, in International Journal of Early Years Education (March 2008), Vol. 16, No. 1, 31-40s, DOI: 10.1080/09669760801892110
- ČAPEK R., *Odměny a tresty ve školní praxi*, Praha: GRADA 2008, 160 s., ISBN 978-80-247-178-0
- ČÁP J., *Psychologie výchovy a školy*, Praha: KAROLINUM 1993, 415 s., ISBN 80-7066-53-43
- ČÁP J., MAREŠ J., *Psychologie pro učitele*, Praha: PORTÁL 2001, 656 s., ISBN 80-7178-463-X
- HAVLÍK R., KOŤA J., *Sociologie výchovy a školy*, Praha: PORTÁL 2007, 176 s., ISBN 978-80-7367-327-7
- JŮVA V., et. al., *Základy pedagogiky pro doplňující pedagogické studium*, Brno: PAJDO 2001, 118 s., ISBN 80-85931-95-8
- KRAUS B., *Základy sociální pedagogiky*, Praha: PORTÁL 2008, 216 s. ISBN 978-80-7367-383-3
- MATĚJČEK Z., *Co, kdy a jak ve výchově dětí*, Praha: PORTÁL 2000, 3. vyd., 143 s. ISBN 80-7178-494-X
- MATĚJČEK Z., *Rodiče a děti*, Praha: AVICENUM 1986, 2 vyd., 336 s., ISBN 08-011-086
- MATĚJČEK Z., *Po dobrém, nebo po zlém?*, Praha: PORTÁL 2007, 2. vyd., 110 s. ISBN 978-80-7367-270-6
- RODGGE J. U., *Výchova dětí krok za krokem*, Praha: PORTÁL 2007, 1.vyd., 264 s, ISBN 978-80-7367-249-2
- ŘÁD J., Tresty ve výchově, in *Komenský* 1996, roč. 121, č. 3/4, s. 78-79

STŘELEČ S., BAKOŠOVÁ Z., *Odměny a tresty ve výchovném prostředí rodiny*, in
Pedagogická orientace 1997, č.3, 71-71 s., ISSN 1211-4669

VÁGNEROVÁ M., *Vývojová psychologie – dětství, dospělost*, Praha: PORTÁL 2000, 528 s.,
ISBN 50-7178-305-0

VÁGNEROVÁ M., *Školní poradenská psychologie pro pedagogy*, Praha: KAROLINUM
2005, 430 s., ISBN 80-246-1074-4

WINKLER J., PETROUSEK M., *Velký sociologický slovník*, Praha: KAROLINUM 1997,
598 s.

ZOLOTOR et al., *Corporal Punishment and Physical abuse: Population – based Trends for
three – to – 11 year old Children in the United States*, in Child Abuse Review 2011, vol. 200.
57-66 s., DOI: 10.1002/ car.1128

Seznam příloh:

Příloha č.1: dotazník k Bc. práci Odměny a tresty z pohledu školních dětí

Přílohy

Příloha č. 1: dotazník k Bc. práci Odměny a tresty z pohledu školních dětí

1. Pohlaví: dívka / chlapec

Věk:

2. Co si představíš pod trestem? Vypiš vše, co Tě napadne.

3. Za co Tě rodiče nejvíce trestají, proč si myslíš, že to tak je?

4. Kdo Tě spíše trestá? Proč myslíš, že to tak je?

5. Jaký z trestů, které ti rodiče udělili, byl pro tebe nejhorší? Prosím popiš mi ho a napiš, jak ses potom cítil/a?

6. Provedl/a jsi někdy něco, na co se nepřišlo? Prosím napiš, co to bylo.

7. Provedl/a jsi něco za co jsi nebyl/a potrestán/a a jak jsi se potom cítil/a?

8. Co si představíš pod odměnou? Vypiš všechno, co Tě napadne.

9. Rodiče Tě více odměňují nebo trestají? Proč myslíš, že to tak je?

10. Za co Tě rodiče nejvíce odměňují?

11. Kdo tě spíše odměňuje? Proč myslíš, že to tak je?
